

מראיהם מקומות

מס' 14

חודש שבט-אדר תש"פ

או"ח הלכות עירובין

המשך סימן תח, - סעיף ב - סימן תטז

להשומת לבכם: במראי מקומות אלו הרש�� עמל רב. אין להעתיק, לצלם וכד' ללא קבלת אישור בכתב מ"דרשו"

קנין הלכה

מראei מקומות

סימן זה

סעיף ב

מקור הדין של השו"ע הוא ברמב"ם פ"ו הל' עירובין ה"ד.

והנה מלשון הרמב"ם והשו"ע שאמרו הינה עירובו ברשות היחיד, משמע **לכוארה** שהנותן עירובו בעיר שאינה מוקפת מחיצות ואין דינה ברשות היחיד, אינה נחשבת לנביו כד' אמות. [ואף שהרמב"ם (פכ"ז הל' שבת ה"ב) כתוב שמותר להלך את כל העיר אפילו היא גדולה כנינוח ואפיו אינה מוקפת חומה, י"ל דהתקם שניי דמיורי בשותה בעיר, ולא למי שהניה עירובו בעיר, דאפשר שבזה סובר הרמב"ם דודוקא עיר המוקפת חומה חסיבא כד' אמות].

אמנם הבית מאיר [ס"י תה ס"ו] נקט בפרשיות שוגם הננותן עירובו בעיר שאינה מוקפת מחיצות, כל העיר לנביו כד' אמות, וכן נקט בשער הציון [כאן ס"ק יג]¹, וכן כתוב החזו"א [ס"י קי ס"ק ז], עי"ש שלמד זאת מגמרא מפורשת [דף לב:] שם נתן עירובו בעיבורה של עיר אמרינו שכל העיר כמאי דמילא, ומשמע שכל העיר כד' אמות אף שעיבורה של עיר אינה בתחום היקף החומה.

נתן עירובו בעיר חריבה שאין לה מחיצות

בגמ' [דף ס:] הובא הדין שהשובה בעיר חריבה מהלך את כולה וחוצה לה אלפיים אמה, ולר' אלעוז ה"ה הננותן עירוב בעיר חריבה, ופיריש"י [דר' בעיר חריבה] שהריביה מדירותה אבל מחיצות קיימות סביב לה, ובטעם הא רהשובה מהלך את כולה כתוב [שם ד"ה לרבען] דהוא מושום ששבות באורן מחיצות. עוד אמרו בגמרא [שם] דהנותן עירוב בעיר חריבה שאינה רואה לדירה אין כל העיר נחשבת לו כד' אמות, ופיריש"י דאיתנה רואה לדירה הינו שנפלו מחיצותיה.

ומכל זה משמע שלענין הננותן עירובו בעיר שחריבה מדירותה אין מkilין לשוטה כולה כד' אמות אלא כאשר מחיצות העיר קיימות, וכן הובא במשנה ברורה [ס"ק כד].

אמנם החזו"א [ס"י קי ס"ק ז] כתוב דכש שער מיושבת נחשבת כולה כד' אמות אף בלי חומה, וכן גם בעיר חריבה מדירותה מkilין להחשית כד' אמות אף אין לה מחיצות. אך הוסיף דבעין שישתיירו בתהים ג' מחיצות ותקרה שאם לא כן אין כאן תורה עיר.

פסק תחלכה בננותן עירובו בעיר חריבה

בגמרא נחלקו שמואל ור' א' בננותן עירובו בעיר חריבה אי חסיבא כולה כד' אמות. ונחלקו הפסקים כמוון הילכתא:

- א. הרמב"ם והרא"ש והר"ז והר"ה ורבינו יהונתן פסקו כד' א' שכל העיר כד' אמות.
- ב. הראב"ד [הובא בריטב"א] והרש"ב"א והמהר"ם מרוטנבורג [הובא בהגמ"י] פסקו כשמואל. והשו"ע פסק בסתמא להקל כי"א, וכן הפסיק הבהיל [דר' והר' לדינא].

סעיף ג

מקור הדין הוא במשנה דף ס. הננותן עירובו בעיבורה של עיר לא עשה ולא כלום, שוגם בלי עירובו יש לו את כל העיר ועירובה כד' אמות.

ב' יארום והערים

1. בשער הארץ ציון לחיי אדם [כלל עז דין יא], אםם הח"י"א אירי במישוב בעיר שאינה מוקפת ולא בננותן עירובו בעיר שאינה מוקפת, והיינו פשוט להשעה"צ שאין לה חלק בין שובת לבין ננותן עירובו, וכן פשוט להחزو"א [ס"י קי ס"ק ז]. [ובספר גאון יעקב [דף לב:] נקט שאפיו שובת בעיר לא הויא כד' אמות אלא בעיר מוקפת, וכותב בשעה"צ שריאות הח"י"א מכריות דלא כוותיה].

קנין הלכה

מראei מקומות

עיין תום' [דף ד'ה בגז] שכתו שגם הנותן עירובו באמה האחורה של עירוב העיר לא עשה כלום, ויש לו את כל העיר ועירובה כר' אמות, ומודדים תחום אלףים מסוף עירובה של עיר ולא אמרין שהיה לו ד' אמות לכל רוח וימדרו לו תחום אלףים מסוף אותן ד' אמות, רכל שנמצא במקום שרינו כר' אמות, כל המקום הזה הוא מקום שביתהו ואין לו חוצה לו אפילו אמה אחת.

וכתו התום' דclin הדין במי שהוציאו מהוו לתחומו באונס וננתנוו בתוך היקף מהוצאות דיש לו את כל היקף כר' אמות, אין לו מחוון להיקף אפילו אמה אחת, אף אם נתנוו באמה הסמוכה להוציא. [ונמצא שיש צד חומרא בהיקף המוצאות, שאילמלא המוצאות היו לו ד' אמות לכל רוח ועכשו אין לו אלא את היקף המוצאות ולא חוצה להן]. והובאו דברי התום' האלו ב מג"א [ס"ק ד] ובמשנה ברורה [ס"ק כת].

סעיף ד

מקור הדין הוא במשנה דף ס, ושם מבואר ברשי"י דמי שהונה עירובו מהוו לאלפיים אמה שאין עירובו חל קונה שביתה בבתו, בין אם הוא נמצא בבתו ובין אם הוא נמצא בתחום ביתו, דהיינו בתחום אלףים אמה לבתו.

וכתו המשנה ברורה [ס"ק ל] שהטעם הוא משום שא"א לו להגיע בזמן בו מוחזק בו הוא עומד, שהרי העירוב מונה "מחוז בתחום בו הוא עומד". ומשמעותו מלשון זהداولין בתוך תחומו שהיה לו אם לא עירוב, ולא בתוך תחומו שהיה לו אם יחול העירוב [שאם הייתה הכוונהداولין בתוך תחומו של העירוב היה צריך לומר שהאדם עומד מחוץ לתחום עירובו]. וכן הוא פשוטות לשון הרמב"ם [פ"ז עירובין הי"א] זו"ל והמניה עירובו חוץ לתחום אינו עירוב מפני שהוא יכול להגיע אל עירובו עכ"ל, ומשמע לפומ ריחטאداولין בתוך תחומו שיש לו קודם של העירוב.

ולפי"ז אם היהת את עירובו בתחום עיר אחת, והעירוב מרוחק מבתו יותר אלףים אמה, אך אם יחול העירוב בתחום אחרה כר' אמות והוא תחומו אלףים אמה מקופה העיר, יהא האדם בתחום עירובו, לא יחול העירוב, רס"ס לפי תחומו הנכחי קודם של העירוב אין העירוב נמצא בתחום. אולם לאור שם [פ"ח עירובין ה"ה] כתב שעירובו חל.² וכבר הארכנו בזה לעיל [סימן זה סעיף א] בדעת השו"ע בציור הפוך, שהאדם דר באמצעות עיר גדולה והנעה עירוב מהוו לעיר בתחום אלףים אמה מקופה העיר אך מרוחק יותר אלףים מבתו,adam الأولין לפי תחומו שיש לו קודם חלות העירוב נמצא שיכל להגיע אל העירוב, משום שהעיר נחשבת לו כר' אמות, אך אם נזיל לפי תחומו שיש לו אחרי חלות העירוב נמצא שהוא מחוץ לתחום עירובו, והבאו שם שחמג"א והמשנ"ב נקטו בדעת השו"ע שיכל ליקל אל עירובו, וכמה אחרים חלקו וסבירו שאין יכול להגיע אל עירובו וכן נקט החזו"א.

ברבי הרמ"א שיש לתוך ביתו

כתב הרמ"א שהמניה עירובו מהוו לתוך אלףים שלא חל עירובו, קונה שביתה בבתו ויש לו תחום מבתו, וכן מבואר ברשי"י [דף ס. והובא ב מג"מ פ"ז ה"ג]. וכתו הראשונים הטעם דאן סהדי שדעתו שם לא יחול עירובו קינה תחום מבתו.

* * * ביאורים והערות *

2. האור שמח למד זאת מהגמרא [דף לה]. שאם היהת עירוב בסמוך לסופ אלףים אמה, ונתגלגל העירוב אל מחוץ אלףים אמה אך הוא בתחום ד' אמות למקום שביתהו, דחל העירוב. והרי לפי תחומו קודם של העירוב אין הוא יכול להגיע אל העירוב, ומוכחהداولין בתוך תחומו שיש לו אחרי של העירוב, וממילא קינה שביתה במקום בו הונחה העירוב מתחילה והעירוב בתחום ד' האמות של מקום השביתה, וגם האדם נמצא בתחום אלףים אמה ממוקם שבו קינה שביתה.

קנין הלכה

מראei מקומות

עיין במ"מ שכח דף שבעבדות הקודש כתב הרשב"א שלא קנה שם חום, לא בעירבו ולא בתיו, ולא יוז ממקומו, מ"מ העיקר כרש"י, וכן כתב הרשב"א עצמו בחידושיו [דף ס:].

סימן חט

סעיף א

מקור הדין של עירוב הנינה בית הקברות הוא במשנה דף כו: ובגמרא דף לא: ..

ונתבאר בוגמרא דכיוں שאין מערכין עירובין תחומיין אלא לדבר מצוה, لكن אין איסור בעצם הנחת העירוב כבר, אף שכבר של בניין האסור בהנאה, כיון שאין זה בגדר הנאה מהאיסור הויל ומצוות לאו להנות ניתנו.³ ומה שנחלקו רבנן ור' הוא דרבנן סבירי לאסור להנחת את העירוב כבר האסור בהנאה, משומ שגム אחרי של העירוב דהינו אחורי בין השימושות, ניחא לאדם שהעירוב ישמר שם, וזה הנאה אסורה, כיון שבשעה זו אין מצוה בזה שהעירוב נשאר שם, ור' יהודה סובר שאין לאדם עניין שהעירוב ישמר, ولكن לא חשייב להנאה מיאסור הנאה.

להלכה: נחלקו בזה הראשונות:

- הרמב"ם והרמב"ן והגאנונים פסקו לרבען ולכון אסור להנחת עירוב בבית הקברות, וכן כתב הש"ע.
- המהדר"ם מרונטבוגה והרא"ש והרשב"א והריא"ז [מובא בשלטי הגבורים] ורבינו יהונתן והטור פסקו בר' יהודה, שמותר להנחת עירוב בבית הקברות. וכותב הביאור הלכה [ד"ה אינו] בשם הקרבן נתן אל שבשתה הדחק יש לסמוק ולהקל.

אמאי לא חל העירוב בדיעבד

בוגמרא מצינו רק שרבען אסרו להנחת עירוב בבית הקברות, אך הרמב"ם כתב שהעירוב לא חל וכן פסק הש"ע. והקשה רע"א מנין לרמב"ם שהעירוב לא חל, והוסיף רע"א דהכא אף אם העירוב לא יהול מ"מ עבר איסור⁴ דהננה ממשמות העירוב, וא"כ העכירה אינה נובעת מקיים המצווה, והנחת רע"א בצ"ע.

גם הפה"ג [א"א ס"ק ב] דין בשאלת זו [למה לא חל העירוב אף בדיעד], וכותב דלכארה זה תלוי בחלוקת אבי ורכא בהרמורה [דף ד:]: אי אמרין אי עבד לא מהני, וכותב דיל' דהכא לכ"ע אין העירוב חל כיון מקום זה האסור בהנאה לאו דירה הוא,

* * * * *

ביאורים והערות

3. עיין באבני מילויאים [ס"י כח ס"ק ס] שהקשה למה לעניין עירובי תחומיין אמרין שההיתר להנחת עירוב כבר האסור בהנאה תלוי בשאלת אם מערכין עירובי תחומיין לדבר הרשות או רק לדבר מצוה, והיינו שאף שהנחת העירוב היא מעשה מדמברכין עליה, מ"מ כיון שאין זו מצווה חיובית ולכן לנוחות ניתנו אלא אם החקלאות של הנחת העירוב היא לדבר מצוה, ומאי שנא מטבילה דקיעיל שהמודר הנהה מן המעיין טובל בו ביוםות הגשמיים אף שגם הטבילה אינה מצווה חיובית, לטבילה בזמנה לאו מצוה, ונוקט האב"ם דלא רק שבזמנת אינה מצווה אלא דעתם הטבילה אינה מצווה חיובית, ותכלית הטבילה אינה דוקא לדבר מצוה. ובספר קהילות יעקב [נדורים סי' מה] כתוב DSTHM נעשית למחות מצווה, בין אם הוא טובל כדי שיוכל לאכול תזונה וקדושים, ובין אם הטבילה היא לטהרה אשה לבעה.

4. לכארה כוונת רע"א בתיבות אלו [שאף אם לא יהול העירוב מ"מ עבר איסור], לרמז דאין לומר בזה שהעירוב לא חל ממש דכל מלחתא דאמר רחמנא לא תעביד אי עביד לא מהני, משומ שכביר יסוד המהרי"ט דרך במקום שכאשור אנו אומרים דלא מהני נמצא שלא עבר איסור אמרין דלא מהני, אבל בנ"ד גם אם העירוב לא יהול מ"מ עבר איסור.

קנין הלכה

מראei מקומות

וכיוון שבסתמא נקטין כרבנן שהמניה את העירוב רוצה בקיומו גם אחרי זמן בין השימושות, נמצא שהנהת העירוב קונה לו דירה של איסור, ולאו דירה היא. והקן אורה [עירובין דף לא:] וכן החו"א [ס"י צו ס"ק ל] כתבו הא דלא כל העירוב אף בדיעבד הוא קנס שקנסו חכמים.

כהן שהונח עבورو עירוב בבית הקברות

בגמ' [דף לא], מכואר שנם להסוברים שעירוב שהונח בבית הקברות חל [והיינו ר' יהודה דס"ל שהאדם אינו נהנה בכך שעירובו מונח אחרי בית"ש במקום הקבר], מ"מ כהן אינו יכול לעורב בבית הקברות, משום שהוא יכול להגע אל עירובו. [וגם ע"י שידה תיבת ומגדל אינו יכול להכנס, כיוון斯基יל דداخل ו록 לא שםיה אהל]. וכתבו הותם' [דף כו. ד"ה מפני] והרא"ש [פ"ג סי' ב] שהטעם שהעירוב פסול הוא משום דברען שהיה הוא ועירובו במקום אחר, כמוואר בסוגיות הגמ' [דף לד], ואף שמערבען לישראל בתמורה הויאל וחוזא לכהן, מ"מ בעינן יכול להגע אל מקום העירוב, והובאו הדברים בשער הציון [ס"ק ב].

ברבי המגן אברהם ס"ק ד

כתב המג"א [ס"ק ד] רהא דמכשרין עירוב שהוכנס בבית הפרס גם עבר כהן, אף שהעירוב נטמא ואסור לכחן לאוכלו, מ"מ חי לישראל. והקשה התו"ש דatto כהן אסור באכילת חולין טמאים. והפמ"ג [א"א ס"ק ד] ציין לנגרא חולין [דף לד-לה] שכחן מזוהר שלא לפסול גוףו אף בחולין טמאים. והתו"ש תירץ, והוא בא מהה"ש, דעתו שפתח כהנים היו אוכלים חוליהם על טהרת תרומה, לבן חולין טמאים מיקרו לא חי לכהן.

ברבי המג"א ס"ק ה

המג"א מפרש דמה שאמרו הרמב"ם [פ"ז הי"ז] והשו"ע שהכהן יכול להכנס לבית הפרס ע"י מגדל הפורח, הינו כי שיש בו מ' סאה שאינו מקבל טומאה, ונושאים אותו בהמות. עוד הוסיף המג"א שיכול הכהן ליטול את העירוב מבית הפרס ע"י פשטוטי כל' עין שאין בהן רוחב טפה, ציין לתום' עירובין. והאחרונים ביארו דמש"כ המג"א דברען כל' שיש בו מ' סאה הוא כדי שיצא מהתורת כל' ויקבל שם אהל ויחוץ בפני הטומאה, אך הקשו דכוון שבבית הפרס עפקינו, הא בית הפרס אינו מטמא באهل, דאי בו אלא חשש עצם כשבורה המטמא במנע ובמשא לא באهل. ועיין מה שנכתב בוה להלן בשם תוע"ש ורעד"א.

ובמה שכתב המג"א שיטול את העירוב ע"י פשטוטי כל' עין שאין ברוחבם טפה, ציין לתום' כתוב מהה"ש שהמג"א התכוין למש"כ התו"ש [דף לא. ד"ה בפשטוטי] דפשטוטי כל' עין אם הם ווחבים תקנו בהם טומאה מדרבנן.⁵

אמנם גם זה צריך ביאור, דמה בכך שהכל יכול טומאה מעצם כשבורה שבבית הפרס, אטו כהן מזוהר שלא להטמא לכל' עין שנגע במת. ואולי סובר המג"א שאדם נגע בכל' בשעת שהוא נגע במת [או בעצם של מת], הרי זה טומאה בחיבורין וכחן מזוהר עליה, דהיינו כאלו הוא נגע במת עצמו. [עיין שו"ת שאגת אריה (חרשות סי' יא) שנקט כהן, דכהן מזוהר על טומאה בחיבורין, ומדברי הירושי הר"ן (עירובין דף לא). משמע דבר שכהן אינו מזוהר בזה].

קנין הלכה

מראוי מקומות

כהן שנייה עירוב בAKER יחיד

יש מה אחרונים [תו"ש, רע"א] שכתו דיש לפרש את דברי המג"א [ס"ק ח] דקא"ל כהן שנייה עירובו בAKER יהידי, דכתיב המג"א שמצד טמאת הקבר אין לפסול את העירוב הוואיל ואין זה בית הקברות וכהן רשאי להתקורב עד שפת הקבר, והיינו שאסור לכהן להכטם לד' אמות של הקבר, ואיסור זה הוא מדרבן ומשום הרחקה שלא יגע בAKER, ולכן אם נכנס בתוך שידה תיבה ומגדל ה"ז מותר.

אמנם כתוב הביה"ל [ר"ה מפני] דאם כוונת המג"א לAKER יהידי, א"כ אין זה מוכחה שהשידה תהא בגודל מ' סאה, שהרי אף אם אין בה מ' סאה מסתבר שתועל להיכר.

עוד כתוב הביה"ל גם מש"ב המג"א שיטול העירוב ע"י פשוטו כל' עז ושלא יהא בהם רוחב טפה אין זה מוכחה בומני שבלאו הבי' כלנו טמאי מותם. ומובואר מהביה"ל דס"ל שכחן אינו מוודה על טמאה בחיבורין, ודלא בש"ת שאנה אריה החדשות [ס"י יא] שהובא לעיל דאם היה מוודה על טמאה בחיבורין, א"כ א"א לו ליטול את העירוב מהAKER אלא ע"י שלו שאיינו מקבל טמאה.⁶

בדברי השו"ע שיכול כהן להכטם לבית הפטם ע"י שינפה בפיו

כתב השו"ע שיכול כהן להכטם לבית הפטם ע"י שינפה בפיו, וכן עירוב שהונה שם כשר. מקור הדין הוא בגמרא דף ל, וכתיב רשי"ז [שם ד"ה מנפח] זו"ל ובשנפה לפני רגלו אם יש שם עצם גדול נראה מאלי, ועצם קטן נראה בנפחיה עכ"ל, וכן העתיק המג"א [ס"ק ז] שאם יש שם עצם קטן יראהו. ובפסחים [דף צב]: כתוב רשי"ז שאם יש עצם קטן בשורה هي' הוא נדחה בנפחיתו, וכתיב הא"ר בשם המלבושי יו"ט צריך להגיה כן גם ברשי"ז בעירובין, והובאו דבריו בפמ"ג, וכן העתיק המשנה ברורה [ס"ק ז].

סעיף ב

כדי ליבור את הדינים שבסעיף זה, יש להזכיר שיסוד דין עירוב החומין ע"י הנחת אוכלין הוא שבנה קונה האדם שביתה במקום בו הניה את האוכלין. אמן מציין בغمרא צירורים שהאדם נתקין לשבות במקומות פלוני והניה את עירובו במקומות אחר, וגם בכח"ג אמרין שהעירוב קונה לו את השביתה במקומות בו נתקין לשבות. אמן היינו רוקא אם האדם יכול בזמן בין המששות ליטול את העירוב ולהביאו אליו למקום שביתתו כדי שיכל לאוכלו בזמן ביה"ש. ואם יש איסור להעביר את העירוב למקום שביתתו אין העירוב כשר, דבעין שהוא והוא עירובו במקומות אחרים.

ולכן אם נתקין לנקות שביתה בראשות היחיד מסויימת, והניה את העירוב בראשות הרבים מחייב לאותה רשות היהיר, אין עירובו עירוב הוואיל ובזמן בין המששות אסור הוא מן התורה להכטם את העירוב מרוחה"ר לרוחה".

ובמקרה שהעברת העירוב למקום שביתתו אסורה מדרבן, כגון שקנה שביתה ברוחה"י והניה את העירוב בכרמלית, נחלקו בזה תנאים: רבוי סובר שהעירוב חל, וטעמו משום דברו דלא גרו על שבota בין המששות אם צריך לעשותה למצוה או במקומות הרחק, וא"כ רשאי להעבירם בזמן ביה"ש מהכרמלית אל רשות היחיד שבנה נתקין לנקות שביתה, שהרי אין מערבין עירובי החומין אלא לדבר מצווה [והעברת העירוב מהכרמלית לרוחה"י נזכرت לצורך המצווה]. ורבנן פלוני וסבירי שנזרו על שבota בין המששות, וממילא לא חל העירוב שהרי אין יכול להעבירו מהכרמלית לרוחה"י בזמן ביה"ש.

* * * * * ביאורים והערות *

6. גם מה שמשמע בביה"ל שלא צריך להקפיד על רוחב הכליז שיהיא פחות מטפח צ"ע, דאם יהיה רוחב הכליז טפח יהיה בו שיעור אלה להביא את הטומאה מהAKER אל הכהן וה"ז אסור, וכן הקשה בשונה הלכות.

7. כך הוא לשון השו"ע בסעיף זה, שייהיו הוא ועירובו במקומות אחד כדי שהייה אפשר לו לאוכלו ביה"ש. וכתיב המשנה ברורה [ס"ק ח] דהא טעם העירוב משום דנחשב כאילו קבוע דירתו שם.

קנין הלכה

מראei מקומות

הנין עירובו רחוק ממקום שבתו

כתב הביב"ל [ד"ה במקום] דמה שאמרו שצורך שייחו הוא ועירובו במקום אחד אין ברוקא, אלא העיקר שיוכל להביא את העירוב בזמן ביה"ש אליו [והיינו אל המקום בו קבוע שבתו]. ולכן אם בין מקום השביטה לבין מקום העירוב אין רה"ר אלא כרמלית, מהני העירוב גם ברחוק מקום, והמקור לזה הוא בסוגות הגمراה [דף לג:ב-ג].

אמנם הוסיף החזו"א [ס"י קט ס"ק יט] שבתום' [דף לד. ד"ה ואמאי] מבואר שצורך שייא העירוב בתוך מרחק הלוך של נ' רבעי מיל, כדי שיוכל בזמן ביה"ש להביא למקום שבתו, אך אם העירוב מרוחק יותר מזה לא מותי. [וכתיב החזו"א שמבואר מותם' דמשערין בהילוך בינוינו ואין די בה שיכול להביא את העירוב אליו אלא אם ירוץ מהרה]. ועוד כתיב החזו"א שדין זה נאמר אף באופן שהאדם לא עומד אצל העירוב בתחילת ביה"ש, דמ"מ כיוון שם היה יכול להביאו למקום שבתו בתוך נ' רבעי מיל, ה"ז מועיל.

יום טוב של בערב שבת והנין עירוב לשבת ע"ג אילן

אם חל יו"ט בערב שבת ובא לערב תחומיין לצורך שבת, אין יכול להניחו ע"ג אילן, ולא שיך להתרור בו מה מה הא דלא גרו על שבות בביה"ש, שהרי הא דלא גרוין שבות ביה"ש הוא משומם דהוי ספק חול, והכא גם את"ל שעדיין אין שבת מ"מ היו יו"ט, וגם ביו"ט אסור להשתמש באילן, אמן אם לא הנין ע"ג אילן והאיסור רק משומם העברה הכרמלית, העירוב כשר שהרי ביו"ט אין איסור הוצאה.⁸

האם גרו על שני שבותים בין השימוש

כתב המשנה ברורה [ס"ק י] שמהגמרא מבואר שגמ באופן שישנן שני שבותים לא גרו עליהם בין השימוש, שהרי מיידי בשניתה את העירוב באילן למקום שהוא כרמלית, ונמצא שישנן שני איסורים בנטילת העירוב למקום השביטה, איסור העברה הכרמלית להר"ר, ואיסור השתמשות באילן, מ"מ לא גרו על שבות ביה"ש והעירוב כשר. וכן מבואר בתום' [דף לה. ד"ה בעי] שכתבו בנזיר של מנועל הקשור בחבל, שאלבאה דרכיו העירוב חל גם כאשר ישנים שני איסורים דרבנן, חיתוך החבלים דמיוח כסתור, וטטלול הסכין שיש בזה איסור מוקצה.

וחר"ב פירוש המשנה הנ"ל [פ"ג עירובי מ"ג] שכאשר ישנים שני איסורים דרבנן לא הותר שבת ביה"ש. ובחידושי הנابן העוזר על תום' הנ"ל [דף לה] כתיב דישיטת רשי"י היא דלא הותרו שני שבותים בין השימוש. ולענין ראיית המשנה ברורה מעירוב שהניחו ע"ג אילן, כבר הקשה בן אהה"ע [שם], ותירץ שמה שלא הותרו ב' שבותים הינו כאשר באותה פעולה יש ב' שבותים, כגון כאשר חותך את חבל המנעל בסכין, שבשעה זו עבר על איסור סטור מדרבנן וגם מיטלטל מוקצה, אבל כאשר האיסורים כאים בזה אחר זה, אמרין לנו כי שבות נפרד שלא גרו עליה בין השימוש, ולגבי אילן כתיב אהה"ע שאיסור השתמשות באילן הוא בשעת נטילת העירוב מן האילן, ואיסור הכרמלית אין בעקירה גרויא אלא רק

8. וע"ע בשער הציון [ס"ק יא] שכתב דכל מה שהקלו בשבותין דרבנן הינו בשבותין דשבת, ולא בשאר איסורים דרבנן, וכదמוכחה בסעיף א לענין כהן בבית הפרס. והטעם בזה פשוט וכנ"ל, דשר שבותים אסוריין בין בשבת ובין בחול, ולא שיך בהם כלל בין השימוש מצד דהוי ספק חול.

קנין הלכה

מראei מקומות

בעקרות מכרמלות והנחה ברה"ר, זהה נעשה אחרי כן.⁹ כתוב האה"ע שלפיו א"ש מש"כ הطور [ס"י שצב] שעירוב המונה בהruk בית סתום העשו מלכנים סדרות זו ע"ג זו בלבד טיט אין עירוב, ריש בוה' איסורם דרבנן, איסור סותר דרבנן ואיסור מוקצת. אמנם לפיו נמצא שלhalb לא קייל כהאה"ע, שהרי פסק השו"ע [ס"י שצח ס"ג] שדווקא במונדל שיש בו איסור מלאכה גמורה אין עירובו עירוב, וזה כהרמב"ם ולא כהטור, ונמצא שיש להקל אף בשני שבותין הבאין באחד.

סעיף ג

מקור הדין הוא במשנה ובגמרא דף לד: דאמר רבנא דאף שלפי רבי דלא גورو שבות ביה"ש ומותר להניח עירובו ע"ג אילן, מ"מ אין להניחו ע"ג קנה מחובר לקרקע ממשום גוירה שמא יקטום.

ונחלקו הראשונים בバイור גוירה זו:
 א. רשי"י פירוש שמהובר בקנה רך, והחשש הוא דקרוב לרדי שבומן שיטול את העירוב יקטם הקנה, וכיון שקל הוא לבוא לידי חוב חטאת לבן גورو על זה אף בין השימושות.¹⁰
 ב. הרשב"א והריטב"א והר"ן פירושו שהחשש הוא שמא יקטום ממהכוין, דבאופן זה נוח טפי ליטול.

עוד נחלקו הראשונים בעיקרי דיני הגוירות של השתמשות במחובר ושםא יקטום.
 א] לרשי"י יש נ' דרגות:
 א. קנה רך מאד כירק לא גورو בו איסור השתמשות באילן, כיון שאינו בגדר אילן כלל, וכן לא גورو בו שמא יקטום, ממשום שהוא רך ונכפף ואין קשה ממש, גورو בו שמא יקטום כיון שאין הוא להיות נקטם, ולכן אם הניח עירוב קנה שנטקהה מעט ועדין אין קשה ממש, גورو בו שמא יקטום כיון שאין הוא להיות נקטם, ולכן אם הניח עירוב עלינו ה"ז פסול.
 ג. אילן אין בו גוירה שמא יקטום כיון שהוא קשה ואינו נוח להקייטם, ויש בו גוירה של איסור השתמשות באילן, אך לא גورو בו בגין השימושות ולבן אם הניח עירוב ה"ז כשר.

ב] הריטב"א [חובא בבייה"ל ד"ה שחטמ] פי' שהבדל בין אילן הוא שבקנה הוא נוח להקייטם, משא"כ אילן, [וכתב הביה"ל שהוא ממשום שהקנה דק], אך קנה רך לא גورو בו כלל.

9. האה"ע לשיטתו [ס"י שמט] שנקט לעיקר שאפלו זה עוקר וזה מניח בכרמלית שרי, וכ"ש כשהוא לדבר מצה, וכ"ש שעיקרה גרידא לא נסורה מכרמלית, אמן כבר הובאו ראיות מהתוספה והרמב"ם שחייב מלאכה נאסרה גם ברשויות דרבנן, ולפיו ז' כבר בזמן נטילת העירוב מהailן יש איסור עקירה מכרמלית, וא"כ מוכח שלא גورو בבייה"ש גם על שני שבותין הבאין כאחד. ובעיקר דברי האה"ע בכ" שבותין ע"ש ברוש"ש על תוס' הנ"ל [דף לה:][].

10. והריטב"א הקשה על רשי"י דכיון שאינו פ"ר שייקיטם הקנה, ה"ז בכלל דבר שאין מתחכוין שהוא מותר, והבה"ל [ד"ה ויתחביב] ציין לדברי הריטב"א. ועיי"ש [ביבה"ל] שהוא תמה על לשון השו"ע שכח שיש בזה חוב חטאת, דכיון שאין מתחכוין למלאכה אין בזה חוב, וכותב דעת"ל דמ"מ כיון שעצם המלאכה יש בה חוב חטאת וקרוב הדבר שהמלאכה תיעשה, لكن גورو בזה אף באינו מתחכוין.

קנין הלכה

מראוי מקומות

גם לפי הריבט"א איכא ג' דינימ:

- א. בקבום רכים כירק לא גورو, דיinem נוחים להיקטם.
- ב. קנים קשים גورو בהם שמא יקטום כוון שונה לקוטטם, גورو זאת אף בכיה"ש כוון שהוא גורה קרובה.
- ג. אילן לא גورو בו גורה זו שמא יקטום בשעת נטילת העירוב, רק הגורה הכללית שלא להשתמש באילן, ולא גورو גורה זו בין השימושות.

קנה רך שספפו לתקשות

כתב הרשב"א [עבודת הקודש] ובן הריבט"א בשם מקצת רבותיו, דמה שהקלו בקנה רך הוא דוקא בסוג קנה שלעולם אין מתקשה, אבל קנה שספפו להיות קשה אפסרו בו גם בעורו רך כירק. והובאה שיטה זו בכיה"ל [סוד"ה שם], והכא אירי לעני גורה שמא יקטום, וכן פסק המשנה ברורה לעיל [ס"י שלו ס"ק יד לעני איסור השתמשות באילן], עי"ש שפסק בן אף שדבריו רשי"ו וחתשו"ע לא מישמע בן.

הניח עירובו במרקח שבע אמות מקום שביתתו

כתב המ"מ והובא בשער הציון [ס"ק יד], שם שבת ברשות הרבים והניח את העירוב במרקח שבע אמות מקום השביתה ה"ז מועיל, והטעם משומש שmorph להוליך את העירוב פחות מד' אמות ואו יהא עירוב בתוך ד' אמותיו. והחו"א [ס"י קט ס"ק יט] כתוב שמדובר תום [דף לג. ד"ה וזה] מבואר שדין והוא דוקא כשהנתכוין לשבות בכל הד' אמות שלצד הפת של העירוב, דמיעה יכול להוליך את העירוב פחות מד' אמות והוא במקומו שביתתו, אבל אם נתכוין לשבות רק באמצעות אחת מסויימת צריך שיוכל להביא את העירוב לאלה אמה, ולצורך זה צריך להוליכו ב' פעמים פחות מד' אמות, ולא התירו זאת בין השימושות.

קנה שביתה ברה"ר ונתן עירובו באילן שהוא רה"

כתב המשנה ברורה [ס"ק יד] שם נtan עירובו ע"ג אילן שהוא רה", ונתכוין לשבות בעיקרו של האילן שהוא רה"ר, אין העירוב חל כיוון שניתן יכול בזמן כיה"ש למקום שביתתו. אמנם נתבאר בוגרמא [דף לב:]adam מקום שביתתו הוא בתוך ד' אמות לעירוב הרי הוא ועירובו במקום אחד והעירוב כשר, דלענין חלות העירובحسبו לאותן ד' אמות ברשות היחיד, עי"ש בראשי"ד רשות, וד"ה דמתה] שאף שניתן יכול להביא עירובו אל הקרקע שהוא מקום שביתתו, מ"מحسبו למקומות שביתתו כאילו הוא גובה והי נתכוין לשבות מעלה, והוא הוא ועירובו במקומות אחד.

נתן את העירוב ע"ג קנה תלוש ונעוץ בקרקע

במשנה [דף לד:] מבואר שם נתן את העירוב ע"ג קנה שאינו מחובר בקרקע אלא רק תלוש ונעוץ בקרקע ה"ז עירוב. ועיין משנה ברורה [ס"ק טו] שהביא שהא"ר כתוב שנחalkerו האחרונים במאי שיקטום בקנה תלוש ונעוץ אם יש בו איסור דרבנן, שדעת הרע"ב [משנה פ"ג מ"ג] שאין גם איסור דרבנן, ודעת המלבושים וו"ט שיש בו איסור דרבנן מושם דרמי למוחבר.

האם צריך להניח את העירוב במקום רחוב ד"ט

בגמ' [דף לג:] הובאה דעת ר' יהודה הסופר שם העירוב מונח מעלה מעשרה מהקרקע, צריך להניחו ע"ג מקום שיש בו ד' על ד' טפחים, משא"כ אם הוא בתוך עשרה לקרקע או א"צ מקום חשוב. ועיין ברא"ש [ס"י ד] שהביא שבתוכה נחalkerו חכמים

קנין הלכה

מראei מקומות

על ר"י ולא הצריכו מקום ד'. והאריך המה"ס מרוטנבויג לדון כמאן הילכתא, והסיק דהילכתא כרבנן שא"צ מקום ד', דכן סתימת המשנה [דף לד:] שאפשר להניח עירוב ע"ג קנה, וסתם קנה אין בו ד"ט. ומשמע שכן דעת הרא"ש, וכן העתק הטור, וכן פסקו האחרונים והובאו בשערritz הצעון [ס"ק טז]. [זה רלא כרש"י [דף לד: ד"ה אפיל] וחרשב"א (עבוה"ק שער סי' יט) שהצריכו מקום ד'].

סעיף ד

הטור והמשנה ברורה צינו למה שכתרבו לעיל [ס"י שצד ס"ג], ועיקר הדברים הוא שדעת הרמב"ס והחומר והרשב"א שرك במנגד גמור שיש בסתרתו מלאכה גמורה, אין עירובו עירוב אם אבד המפתח, אבל במגדל העשו מלבנים שאין מחוברות בטיט שאין בהן איסור סותר אלא מדרבן, עירובו עירוב, שלא גרו על שבות בין השימוש. דעת הרא"ש והטור וחרטיב"א שגם במגדל של לבנים שאין מחוברות בטיט נאמר דין זה, והטעם משומש שהוא שבות חמור הדומה למלאכה גמורה וכן אסורה גם ביה"ש.¹¹

להלכה: הש"ע העתיק את לשון הרמב"ס וכן משמע דעתה דעת הביה"ל, אף שהביא גם את דעת החולקים.

סעיף ה

הנתן עירובו האם יש לו ד' אמות לכל רוח

לענין השותה בשדרה הובאה לעיל [ס"י שצו] מחלוקת התנאים אם יש לו ד' אמות לכל רוח, וכן פסקו הרו"ה וחרשב"א והרמ"א, או שאין לו אלא ד' אמות לאיזה רוח שירצת, וכן פסקו הרמב"ס והש"ע.

ולענין הנתן עירובו לא נתפרש בוגירה אם גם בזה נחלקו התנאים. והמנגיד משנה [פ"ד הי"א] פירש בדעת הרמב"ס דלענין נתן עירובו קי"ל דאין לו אלא ד' אמות והוא באמצעות [וכתב דלכין כתיב הרמב"ס שם נתגנגל העירוב ב'] אמות מחוץ לתחום הרי הוא פסול]. וכן כתיב בשעה"צ [ס"ק ייח] בשם רבינו יהונתן ושאר פוסקים.

וחמ"מ [שם] כתיב דעתתין לו ד' אמות לכל רוח או לאיזה רוח שירצת, והיינו שהמ"מ סובר שרין הנתן עירובו כדי דין השותה. ובשעה"צ הביא את דבריו המ"מ וכותב עליהם זצ"ע.

אמנם בכמה ראשונים מבואר מהמ"מ, שהסתוברים שבשובה במקום יש לו ד' אמות לכל רוח ה"ג בנתן עירובו, כך מבואר בתום רף ס: ד"ה כאן] וברב"א [עובדת הקודש] ובמאירי,¹² ונמצא שיש בזה מחלוקת הראשונים: להרמב"ס אין לו אלא ד' אמות והעירוב באמצעות. והש"ע פסק לענין עירוב שנתגנגל שתלו בשיעור ד' אמות, ומשמע שנקט שיש לו ד' אמות לפני חוץ. ותוס' וחרשב"א והמאירי נקטו שרין הנתן עירוב כדי השותה ולרבנן יש לו ד"א לכל רוח.

עירוב שנתגנגל חוץ לתחום

במשנה [דף לה], איתא נתגנגל חוץ לתחום מבعد יומם אינו עירוב. ובגמרא אמר רבא לא שננו אלא שנתגנגל חוץ לארבע אמות, אבל לתוכה ד' אמות [כשר], דעתתון עירובו יש לו ד"א.

* ביאורים והערות *

11. ובחדושי האבן העוזר [על תוס' דף לה. ד"ה בעי] כתיב לבאר דעת הטור דס"ל דב' שבותין יחד לא הותרו בין השימוש ובמגדל של לבנים יש איסור סותר דרבנן וגם איסור מוקצה.

12. וכבר העיר בזה הגרא"ג צימבליסט [בפירושו לעבודת הקודש עמ' רכד] על דברי השעה"צ שפסק בפשיטות לחומרא בזה.

קנין הלכה

מראei מקומות

והנה לעיל [סעיף ב] נתבאר שהאדם יכול לكون שבייה שלא במקום הונח העירוב, אם בזמן בה"ש יכול הוא להביא את העירוב אל מקום שביתהו. אמן בדרך כלל האדם קונה שבתו במקום בו הונח העירוב. ובנידון עירוב שנתגלה ממקום בו הונח, משמע בתום [דף לה ד"ה נתגלו] שמדובר השביטה של האדם נשר במקומם בו הונח העירוב מתחילה. [וכן כתוב גם החזו"א סי' פ ד"ה רמב"ס].

ולפי"ז לכארה צ"ע מה החפץ נזהר שנטגלו בעירוב חוץ לתוךם, והרי מקום השביטה לא השותנה, ונמצא שהאדם נמצא בתחום מקום שביתהו. [וגם העירוב נמצא בתחום התחום של מקום שביתהו, ואם לא מפסקה רוחם בינם צריך לחייב את העירוב משום שלא גרו על שבוטה בה"ש].¹³ וכתבו חומ' רנתהשה כאן סברא חדשה לאיסוח, כיון שם היה קונה שביטה במקומם בו מונח העירוב לאחר שנתגלו, היה נמצא האדם מחוץ לתוךם של מקום השביטה, ולא הוא לו כ"א ד' אמות, لكن תיקנו חכמים שעירוב כזה לא יהול. ובאזור שלא נתגלו בעירוב מחוץ לד' אמות, נמצא שם אם היה קונה שביטה במקום העירוב, היה נמצא בתחום תחום עירובו, שהרי נוהנים לעירובו ד' אמות ועוד אלףים אמה, لكن העירוב חל.

הניה עירובו באמצעות תחומו ונתגלו אל מחוץ לתוךם בתוך ד' אמות לתוךם

הרמב"ם והשו"ע הביאו את הדין של עירוב שנתגלו בציור שהעירוב הונח מתחילה בסוף התחום, ומדברי המ"מ מוכח שהוא נאמר בדוקא, לאפוקן אם לא הונח העירוב בסוף התחום, ולפי פירוש זה ד' האמות הניתנות לו הן ד' אמות של מקום השביטה שקנה מתחילה בשעה שנייה את העירוב.¹⁴

אמנם הבה"ל [ד"ה בסוף] הביא שمدברי רשי' ורבינו יהונתן והטור לא משמע שהאדם היה עירובו בסוף התחום, אלא כתבו בסתמא שהנchia עירובו והעירוב נתגלו מחוץ לתוךם בתוך ד' א' לתוךם, וכן כתוב המשנה ברורה [ס"ק יט] לדינא. ולפי פירוש זה מה שאמר דבנתגלו בתחום ד' אמות לתוךם כשר משום שהנותן עירובו יש לו ד' אמות, אין הכוונה לד' אמות של מקום שביתהו [דהיינו המקום שבו הונח העירוב מתחילה], שהרי לפי פירוש זה העירוב נתגלו יותר מדו' אמות ממקום שבו הונח, אלא ד' אמות האלו הן ד' האמות שהייתה קונה אם מניה את העירוב במקומות אלו נתגלו.¹⁵ ומשמע שלענין הלכה נקט המשנ"ב בשיטה זו של רשי' והטור.

ב' אורים והערות

13. Tos. [שם ד"ה נתגלו] כתבו דאף שהעירוב נמצא בתחום של האדם [הינו בתחום שהיה לו מקום עמידתו אם לא היה מניה עירוב], מ"מ לא גרו על שבוטה בה"ש, יוכל הוא בזמן בה"ש לצאת מחוץ לתוךם וליטול עירובו ולהביאו למקום השביטה.

14. הבה"ל [ד"ה בסוף] דין לומר שהרמב"ם לא נתקווין לומר בדוקא שההיתר הוא רק כאשר העירוב הונח מתחילה בסוף התחום, ורק נקט בדבר המצוי, שאם נתגלו חוץ לתוךם הרי זה משום שהנותן בסוף התחום. אך אח"כ הביא שבמ"מ מוכח שנקט שדברי הרמב"ם הם בדוקא, וסימן הבה"ל בcz"ע.

15. והנה הט"ז הביא את קושיית הב"י שהקשה למה בעירוב שיצא מחוץ לתוךם אמרין דותוק ד' אמות כשר, דיש לעירוב ד' אמות, ואילו באדם שיצא מחוץ לתוךם מחמירין אף כשיצא אמה אחת מחוץ לתוךם. [דברי הב"י לקוחים מדברי רבינו יהונתן, וזה מה שציין הבה"ל לקושיות רבינו יהונתן שהביא הט"ז].

ותירץ הב"י [רבינו יהונתן] דגביהם אדם שיצא מחוץ לתוךם מيري באדם שקנה שביטה בר' אמותיו או בעיר שהיא כד' אמותיו, ויש לו אותן ד' אמות ועוד אלפיים, וכן כשיצא מחוץ לתוךם אין מחשבין לו ד' אמות אלא גם באמה אחת נאסר, משא"כ בנותן עירובו שאינו שותבת במקומות עמידת רגליו ואין לו שם ד' אמות, لكن מחשבין ד' אמות מהמקום בו נמצא העירוב, וכך אם יצא מתחום פחות מדו' אמות אין בזה חסרון, וכותב ע"ז הט"ז דיפה תירץ.

וכותב הבה"ל שלפי הרמב"ם מיושבת קושית רבינו יהונתן הנ"ל, שהרי לפי הרמב"ם דמיירי שהנchia את העירוב בסוף התחום, אותן ד' אמות אין ד' אמות חדשות שניתנו לעירוב שיצא מתחום, אלא הן ד' האמות שקנה מתחילה כשהנchia עירובו בסוף התחום.

קנין הלכה

מראei מקומות

סעיף 1

מקור הדין של ספק עירוב הוא במשנה דף ל'ב, עי"ש דנהליך בזה תנאים, ר"מ ור"י סוברים דבספק هو חמר גמל דהינו שעריך להחמיר כחומרת שני העירובים, ור' יוסי ור'ש סוברים דספק עירוב כשר. וביארו בבריתא [דף לו], כיצד א"ר יוסי ספק עירוב כשר, עירוב בתמורה ספק מבعد يوم נטמאת ספק משחישכה נטמאת, וכן בפירות, ספק מבعد يوم נטמעו ספק משחישכה נטמעו, והיינו שלא הקשר ר' יוסי ור'ש ספק עירוב אלא באופן שיש חזקה דמעיקרא שהעירוב היה כשר בזמן בית"ש.¹⁶

ולכן כתוב השו"ע שאם יש ספק אם העירוב הונח או לא הונח העירוב פסול¹⁷. עוד נתבאר בוגרמא שם שאם הוא לפניו שתי כברות של תרומה האחת טמאה ואין יודעים איזו טהורה ואיזו טמאה, ואמר ערכו לי בטהורה בכל מקום שהוא, אין עירובו עירוב דבעין סעודת הרואיה לאכילה וליכא, כיון שככל אחת מהכברות אסורה מספק. והובא דין זה במג"א [ס"ק ט] ובמשנה ברורה [ס"ק כה].

סעיף 2

בסעיף זה מבואר עיקר סדר עשיית עירוב החומין, ונתבארו בו שני אופנים של עשיית העירוב:
א) מערב ברגלי, והיינו שיצא מהעיר אל המוקם שבו הוא רוצה לקנות שביתה, ועומד במקום השביתה עד שתתחשך [כך הביא החזו"א סימן קט ס"ק טז סוד"ה אח"ב מהירושלמי]. וכותב החזו"א [כללו ע"ס"ח] שצורך לשחות שם עד שיראה לילה ודאי, ומהמשנה ברורה [ס"ק כו] כתוב דכן מוכחה מס' חמוץ [ס"ב].¹⁸ ולפתילה צרייך לומר שקונה שביתה שם, אך כדיבר סני גם במחשבה שקונה שם שביתה.¹⁹ ולגבי מי שבא בדרך כתוב המשנ"ב [ס"ק כת] שקנה שביתה בזמן בית"ש אף שלא נתכוין כלל, ואף אם

ב' אורים והערות

16. בענין פירות שנטמעו [עיין תוס' (עירובין לו. ד"ה ספק) דהינו שנתעורר טבל בחולין] וספק אם היה מבعد יום, עיין שבשעתה [שעתה ג פ"ז] שכח דבחערות יבש ביבש לא שייך לומר חזקה דמעיקרא שלא נתעורר כאן איסור [או שנתעורר בשעה מאוחרת יותר], משום שגם אם נתעורר אין האיסור אסור את ההיתר אלא אסור לאכול מחמת הספק, וכךין זה כתוב הרוא"ש בספק אם ניקrho את גיד הנשה דין כאן חזקה דמעיקרא שלא ניקrho, משום שגם הראה הגיד בתוך הירך לא הייתה הירך אסורה אלא רק הגיד עצמו, ונמצא שהנקיור אינו מתר את הירך דנימה בה חזקה לאיסורא.

והקשה הש"ש על זה מהגמ' דינן בספק אימתי נטמעו הפירות שאמרו שיש בה חזקה להיתר. וכותב הש"ש דיל' שהחזקה אינה על הפירות של ההיתר שלא נאסרו, אלא על העירוב שלא נפסל,ճאשר יש תערובת איסור הכל פסול לעירוב ממש שאין זה סעודת הרואיה לאכילה. והעונג יו"ט [ס"י פא] כתוב דכיון שטבל שנתעורר בחולין בטל מן התורה ברוב [ווק מדרבן אין בטל], א"כ יש לטבל חזקה שלא נתבטל ברוב.

17. מה שנתבאר דבעין חזקת כשרות לעירוב, כן הוא לשון השו"ע, אמנם בשעה"צ [ס"ק כה] הביא שהפוסקים נחלקו אם אכן בעין שהיא לעירוב חזקת כשרות, ליקמן [ס"י חמוץ ס"ב וס"ג] נחלקו הפוסקים אם עירוב תחומיין שהונח בין השימוש כשר, ולהסבירים דכשר מוכחה שלא בספק חזקת כשרות, ולא פסליין בספק אלא בספק אם הונח העירוב כלל, דספק זה גרע טפי, וכן אם אין עירוב ראוי לאכילה מהמת הספק הרי זה ג"כ פסול ממש דבעין סעודת הרואיה], עיין לעיל [ס"י שزاد].

18. עיין בביה"ל [ס"י חמוץ ס"ג ד"ה ויש] שהביא דעת הרבה ראשונים דס"לadam עירוב תחומיין ביה"ש אף כדיבר אין חל, ודלא כרשי" והרמב"ם והשו"ע [שם] שפסקו לעירוב שהעירוב חל כדיבר, והניח הבה"ל בcz"ע לדינה. והה' אם לא ישבות במקום עירובו אלא מיקצת מבין השימושות דין כערוב בין השימושות ותליי בחלוקת הניל, ולפתילה לכז"ע אין מעורבין עית בין השימושות, והע' לכתihilation צריכה עד סוף ביה"ש.

19. ולענין מי שיצא מהעיר על מנת לקנות שביתה ברגלי והגיע למקום בו רצה לקנות את השביתה, אך בזמן בית"ש לא כיוון להדייה לקנות שביתה, נסתפק בשעה"צ [ס"ק כז] והניח בcz"ע לדינה, דאמנם בדברי התוס' [דף מט: ד"ה ואמר] משמע שקונה שביתה בכח"ג, וכן הוא ברשב"א [שם], אבל מלשון השו"ע [ס"י חמוץ ס"ב] משמע שקפידין שיחסוב שקונה שביתה שם וכן הוא לבוש.

קנין הלכה

מראוי מקומות

היה ישן בזמן ביה"ש. כתבו האחרונים שהמערב ברגלו צריך לערב בדוקא בעצמו, וא"א לעשותו ע"י שליח, והובאו בביה"ל [ד"ה ואם]. [וכן ממשמע מהמשנה (דף מטו): ראמר ר"י שלא אמרו לערב בפתח אלא להקל על העשיר שלא יצא ויערב ברגלו, ופירושי שאת עירוב הפת יכול לשולח ע"י שליח, ממשמע שא"א לערב ברגלו ע"י שליח].

האם אדם מהלך קונה שביתה

כתב הרשב"א [עבודת הקודש שער ה פרק כא] דיש מן הנגדלים שהרוו שאדם אינו קונה שביתה בעורו מהלך, ולמד כן מנהרות המושכרים שאינם קונים שביתה [זה דעת הראב"ד (המובא ברמב"ן דף מג בסוף הדברים ד"ה ועוד נ"ל), וכן הראב"ד שאדם זה אין לו אלא ד' אמות]. והרשב"א נחלק על הראב"ד וכותב שאין למלמד דין אדם מדין החפצים, אלא אדם קונה שביתה גם בעורו מהלך, והרמב"ן סיים על דבריו הראב"ד "זה אינו נכון ונכון וצ"ע".

ב] אופן נוסף של עירוב תחומיין הוא שמניה דבר מאכל במקומות בו רוצה לקנות שביתה, ואין צורך דוקא פה אלא בכל דבר מאכל סגנ, פרט למים ופרט למלח [ולענין תבלין נחلكו לעיל בס"י שפו].

שיעור העירוב

השו"ע פסק דשיעורו הוא מזון ב' סעודות שהוא כSSH ביצים.²⁰ והרמ"א ציין לס"י שסה [ס"ג], שם הובא דעת י"א שהוא ח' ביצים. והמשנה ברורה צין למה שכח שם בשם הא"ר בשם הבה"ח שכן יש להורות לכתילה הואיל וכן נהנו.²¹ אם מערב בדבר הבא לLEFT את הפת די בשיעור שרואו לLEFT בות פת של ב' סעודות. ועיין בס"י שפו לעניין חומץ.

ולענין עירובי תחומיין צריך שהוא השיעור הוגן לכל אחד מבני המשפחה, פרט לקטינים העריכים לאם.

מערכין לחולה כדי מזון

כתב השו"ע שמערכין לחולה ולוקן כדי מזונות, והיינו שאם הם אוכלים בשתי סעודות פחות מהשיעור הנזכר לעיל, די לערב להם כדי מזונות. מקור הרין הובא בוגמרא [דף ל:], ועי"ש בתום [ד"ה תרגמא] שכחטו בתירוץ ראשוני שלפי מה דקי"ל דמערכין לישראל בתמורה אף דלא חזיא לה הואיל וחזיא לכהן, יצא חומרא שלא יערכו לחולה כדי מזונו, והטעם שאם יהיה דבר מאכל שאינו ראוי לחולה זה, נקשר אותו לעירוב לפי רבנן הואיל וחזי לאחרוני, ואו בודאי יהא שיעורו בשיעור ב' סעודות של כל אדם ולא בשיעורו של החולה, א"כ מסתבר שככל גונו יהא שיעורו של החולה בשיעור כל אדם, דלא מסתבר שהוא אל חולה ב'. סוגי שיעורים, שבמכלול הרואו לו יהא שיעורו כפי שהוא אוכל, ובמכלול שאין רואו לו יהא שיעורו בשיעור שארחים אוכלים. [ורק אליבא דסמכות הסופר (שם בוגמרא) דאין מערכין לישראל בתמורה ואין סופר על מה דחויא לאחרי א"כ חולה לא יוכל לעירב אלא במאוי דחויא ליה והוא שיעורו בכל גונו כפי מזונו של החולה]. והתו"ש והחת"ס [ס"י צג] כתבו לחוש לתירוץ וזה של התום, והובאו בביה"ל.

קנין הלכה

מראei מקומות

עד הביא הביה"ל את דברי המחצית השקֵל שכח לדינה שאין להקל לחולה כדי מזונו אלא במידי דחויה ליה, אך במידי דלא חוי ליה יצטרך שיעור ב' סעודות ככל אדם.

השבע שלא יהנה מהכבר

כתב המג"א [ס"ק יב] שהשבע שלא יהנה מהכבר יכול לעرب בו עירוב תחומי הואיל ואין מערבים ע"ת אלא לדבר מצוה, ולבן אמרין בו דמצות לאו להנות נתנו. [ועיין לעיל (ס"י שפו ס"ח) לעניין שיתופי מבאות שדעת הרבה פוסקים דלכו"ע אין מערבי בדבר האסור לו בהנאה אם חוי לאחרוני, כגון שנשבע שלא יהנה מהכבר, וכן השו"ע נקט בדעת הרמב"ם שיכל לעرب אף בדבר האסור לו בהנאה].

כתב החו"ש [ס"י חטו ס"ק ב], והנתיבות המשפט [ס"י ערה] שם הולך לסעודה נישואין נמצא שהולך לדבר מצוה שיש בו גם הנאת הנוף, ובכח"ג אסור לעرب בכבר האסורה לו בהנאה, כיון שהכבר מביאה לו גם הנאת הנוף ולא רק הנאת מצוה, והוא כמודר הנאה מן המעין שאסור לטבול בו טבילה מצוה בימות החמה כיוון שהנאה גם הנאת הנוף בהדי למצות.

ואהMRI בינה [הלכות שבת סימן לו] כתוב דמה שנאסרה הנאת הנוף בהדי המצווה היינו דוקא כאשר גוף נהנה באופן ישיר מהחפץ האסור, כגון שטובל במעין בימות החמה, אבל בצד של עירוב אין האכילה בסעודה הנאה ישירה מהכבר האסור לו אלא הוא רק גرم הנאה, ובזה אולין בחר עיקר הסיבה שעבורה מערב, ועיקר הסיבה היא ההילך לדבר מצוה וההנאה המצתרת לו מהילך וה היא כעין אי אפשר וכא מכין.

אדם האוכל במקום אחד ולן במקום אחר היבן עיקר שביתהו

בגמרא [דף עג.] נחלקו רב ושמואל אם מקום פיטה עיקר או מקום lineage עיקר, וכי"ל מקום פיטה עיקר. ולמן אדם האוכל במקומות אחד ולן במקומות אחרים, קונה בסתמא שביתה במקומות אכילהו. אמנם נtabar בגמרא דהיכיandan סהדר מעדיף את מקום lineage, ואילו היו מביאים לו את הסעודה לשם חוי ניחא ליה טפי, וזה אולין בסתמא בחר המקום שבו היה מעדיף לאכול, ולכן תלמידים היישנים בבית רכם בעיר ואוכלים בבית בעלי חיים בשדה, ואילו היו מביאים להם סעודתם בבית רכם היה ניח"ל טפי, קונים שביתה בבית רכם.

סעיף ח

עירוב ע"י שלוחה

מקור הדין הוא במשנה דף מט: לא אמרו מערביין בפת אלא להקל על העשירות שלא יצא ויערב ברגליין. ונtabar בגמ' [דף נא:] שהקל לשולוח אף ע"י עבד ושפהה. [וכתיב הבה"ט דהינו עבד ושפהה כנุงים שבלו לשם עבדות ונאמנים הם לומר שתניחו את הפת לשם עירוב, אבל עבד ושפהה גויים שלא טבלו לשם עבדות, דינם כשהאר גויים שאינם נאמנים לומר שהניחו את הפת לשם עירוב].

האמירה שאומר בזמנן הנחת העירוב

כתב השו"ע שהשליח יאמר "בזה העירוב יהא פלוני מותר לילך [מקום זה אלףים לכל רוח]." וכתיב הפט"ג [א"א ס"ק טז] שגם אמרות המשליח מהניא, והיינו שאמר בזה הפת שמנוח שלוחה אהיה מותר. וכן כתיב בחידושיaben העוזר [דף לא], והיינו שבאופן זה בעה"ב הוא שקונה את השבותה.

קנין הלכה

מראוי מקומות

והנה מפשתות דברי הפמ"ג והאבן העורר משמע שאמרית המשלח מועילה אף מרוחוק, כאשר בא הקטן להניח את העירוב. וכן מוכיה מהראשונים בסוגיא, דלאחר שהונח העירוב ע"י הקטן אם אמר המשלח שתהא פת זו לעירוב, ה"ז Caino הוא קובעה ומינחה עכשו לשם עירוב.²²

שליחת העירוב על ידי קטן [וחרשות ושותה]

במשנה [דף לא:] מבואר שאין לשולח את העירוב ע"י קטן, ונחלקו הראשונים בטעם הרין:

- א] רשי' ורבינו יהונתן והריטב"א כתבו הטעם ממש שקטן לאו בר דעת הוא ולא אלים למיקני שביתה. וכן כתוב המג"ג שאף אם המשלח עומד מרוחוק והוא שחקטן הניח את העירוב במקום בו אמר לו, לא מהני. [וכתיב הפמ"ג שאם המשלח אמר שבזה העירוב יהא מותר לו לילך ה"ז מועל, שנמצא שהמשלח הוא דקנה את השביתה ולא הקטן].
- ב] תום' [דף לא: ד"ה כאן] כתבו הטעם ממש שאין הקטן נאמן לומר שעשה את שליחותו, וכך אם עומד ורואה שהניח את העירוב במקום שציוותו ה"ז מועל.²³

והוסיפו תום' דף שבגמ' [פסחים ד:] אמרו שהאמינו חכמים לקטן בבדיקה חמץ דרבנן, התם בביה שקטן שהבדיקה מוטלת עליו, משא"כanca שאנו אלא שליח.²⁴

שליחת העירוב על ידי מי שאינו מודה בעירוב

במשנה מבואר שאין שולחין את העירוב ע"י מי שאינו מודה בעירוב, כגון כתוי ונוי וזרוק, והתעם ממש שאין הוא נאמן לומר שהניח את העירוב, גם בעומד ורואה שהניח, אפשר שלא הניח לשם עירוב.

בדין חזקה שליח עושה שליחותו – משנה ברורה ס"ק ג

בגמ' [דף לא:-לב] פלגי אמוראי, ר"ג סובר שבדאורייתא לא אמרין חזקה שליח עושה שליחותו, ורק בדרבנן אמרין. ורב ששת סובר שגמ' בדאורייתא אמרין חזקה שליח עושה שליחותו.

ביאורים והערות

22. וזה דלא כמש"כ בשוו"ת מהרש"ם [ח"ג סי' ל] בשם עיקרי הד"ט, שאין לעשות עירוב תחומיין כאשר אין האדם עומד ליד הפת, או שלולחו יעמוד ליד הפת והוא יקנה עבورو את השביתה]. ולמד כן העיקרי הד"ט משוו"ת חיים שאל [ח"א סי' כת] שכח לערין עירובי תבשילין שאין אדם היושב בבית המדרש יכול לעירוב תבשילין על התבשיל שיש לו בביתו, אך תיקנו חכמים, וכפי שתיקנו לשון עירוב תבשילין, בהדין עירובא והיינו שהעירוב לפניו, ומהרש"ם חשש לשיטה זו. [והנה בתשובה חיים שאל אירי באופן שאהדמת לא עשה בביתו שום מעשה ליחיד התבשיל ופת לעירוב, ורק נזכר בהיותו בבית הכנסת וווצה לעירוב ממש, ובזה נקט שא"א לעירוב, אך בנ"ד שליח פת ע"י קטן ורק את האמרה אומר מרוחוק, אפשר שליכו"ע יש להקל, וצ"ע].

23. לא נתבאר בתוס' מה הטעם שבומו ורואה שהניח חל העירוב, וכלאורה הוא ממש דס"ל דקטן אלים למיקני שביתה. אמן ז"א, דמפורש בתוס' דה"ז בנחנו לקוף והוליכו מהני אם עומד ורואהו, והקוף בודאי אינו יכול לקנות שביתה, ובע"כ מייר שהמשלח אומר את הנוסח של בהדין עירובא והוא קונה את השביתה מרוחוק, וכלאורה לזה גם רשי' מסכים, וכפי שהבאנו למללה מהפמ"ג.

24. והמג"א [ס"ק טז] כתוב בთhilלה שהואיל ועירובי תחומיין אסמכהו אקרא לכн חמיiri ולכך אין קטן נאמן, ואח"כ הביא את דברי Tos' שאינו נאמן ממש שהוא שליח, ומשמעות הדבריו דבעין לשני הטעמים. ועיין במאה"ש שכח שבחזקתת הדרבים בא המג"א לישב מה דקשה מס' שסו [ס"ג] שקטן גובה עירובי חצירות ולא חשו לנאמנותו. וע"ז תירץ עירובי תחומיין חמיiri דאסמכהו אקרא, וואעפ"כ סברו Tos' דעירובי תחומיין לא חמייר משאר איסוריין דרבנן והווצרכו לחלק בבדיקה חמץ.

[והנה גם לרשי' שהחסרון בקטן הוא ממש דלא אלים למיקני שביתה יש גם חסרון של נאמנות, וכמבואר בגמ' [דף לא:] אהאadam אמר לאחר קבלו הייננו ה"ז מותר, דהקשו בגמ' ודילמא לא מטטי ליה, והעמידו בעומד ורואהו].

קנין הלכה

מראוי מקומות

ועי"ש בתום' [ד"ה רב] שהכiano מהגמרא [גיטין דף סה] דלחוואר אמרין שליח עשה שליחותו אף בדארויה, ולכן האומר לשלווח צא וקדש לי אשה אסור בכל הנשים שביעולם.

עוד הביאו תום' [שם] מהגמ' [חולין דף יב] רהאומר לשלווח צא ותרום לי את הכרי והלך ומצאו תרום, אין חוקתו תרום, שלא אמרין בו דחזקה שליח עשה שליחותו וחישין שמא אדם אחר שמע קולו והלך ותרם. ומהגמ' הו למד ר"ת דקייל להלכה בר"ג, בדארויה לא אמרין חוכה שליח עשה שליחותו. ורחה ר"י בעל התום' דאין זו ראה, דיל' לא אמר רב ששנת חוכה שליח עשה שליחותו בדארויה, אלא בדבר שם לא יעשה עלול המשלח להכשיל באיסור, אבל לגבי תרומה השליח יודע שגם אם לא יעשה שליחותו לא יכשל המשלח באיסור, כיון שירודע שאין בריו תרום.

והראשונים נחלקו במאן הלכתא:

- א. הרמב"ם [פ"ד תרומות ה"ז] ור"ת והרש"א [עבודה"ק] והריטב"א ורבינו יהונתן והראי"ז פסקו כר"ג, שבדארויה לא חוצה שליח עשה שליחותו אלא להחמיר ולא להקל.
- ב. רבינו שמישון [תומ' דף לב, ד"ה רב] והראי"ש ומהר"ם מרותנבורג פסקו כרב שת, שאף בדארויה אמרין חוכה שליח עשה שליחותו, גם לכולא, אך רק בדבר שם לא יעשה שליחותו יכשל המשלח באיסור.

סעיף ט

מקור הדין של הש"ע הוא ברמב"ם פ"ז ה"כ"ג. ועי"ש בראב"ד שכטב שהרמב"ם כתוב את הפסק הזה כמוון דאמר בברובנן יש ביריה, וכן כתוב המ"מ, והובא ב מג"א [ס"ק יח].
ועיין בפמ"ג [א"א שם] ובגליון מהרש"א שתמה ציריך בורה לדין ביריה, והרי נתן שליח רשות לעرب עירובו בכל רוח שירצת, א"כ כאשר השליח עירוב לרוח מסוימת ה"ז מועל אף למאן דס"ל אין ביריה, והניחו בצ"ע.

סעיף י

מקור הדין הוא בגמרא גיטין דף סה; עי"ש שהובאו שני שתי ביריות, באחת אחת אמר לו לעرب בתמורים ועירוב בגרגורות עירובו עירוב, ובאחרת אותה שאון עירובו עירוב, ואמר רבה הא רבנן [דס"ל שהמשלח שנקט תמורים מקפיד שייערכו לו דока בתמורים], והוא ר"א [דס"ל דיאינו מקפיד, ורק מראה מקום הוא לו]. ורב יוסף אמר הא והוא רבנן, הא בשלו [בשל המשלח שבוה הוא מקפיד על השינוי] הא בשל חבירו [בשל השליח, כך פירושו תום' והמ"מ (פ"ז ה"ג), ובזה לא קפיד]. וכותב המ"מ דהילכה הרבה, ועוד כתוב שמדובר רבה משמע דס"ל שגם כאשר השליח מערב משל עצמו ג"כ המשלח מקפיד, כיון שלילה כרכה לבן בכל עניין אין עירובו עירוב. [והביא המ"מ שהרש"א (עבודת הקודש) פסק כרב יוסף, אך כתוב דעתך נראה לפטוק כרבנה].

סעיף יא

בסעיפים הקודמים נתבארו שני אופנים של עירוב, האחד כאשר מנוח דבר מאכל וקונה שביתה, והאחר כאשר מערב ברגליו. בסעיף זה מתחדשת קולא שהקלו לבא בדרך, שיכול לקנות שביתה מרחוק מקום ע"י שאומר שביתתי במקום פלוני, וזה מועל אף כשהיאנו נמצא באותו מקום בזמן בין השימושות.²⁵

25. אבל מי שאינו בא בדרך אלא נמצא בכיתו ויצא מביתו ע"מ לערב ברגליו, לא הקלו שיוכל לקנות שביתה מרחוק מקום, וזה כוונת הבהיל [ד"ה ולהרמב"ם], אף שלשונו טועונה קצת ביאור.

קנין הלכה

מראei מקומות

ונאמרו בוגמרא כמה תנאים בקנין שביתה מרוחק:

א] המיקום בו קונה שביתה צריך להיות בתוך אלףים למקום עמידתו של האדם.

[ונחלקו בדין זה הפסוקים, ומילשון השו"ע מישמע שבדבר בזמנן שהאדם אומר שבתיתי במקומות צריך להיות המיקום הזה בתוך אלףים, אבל אם באותה שעה היה מקום זה מחוץ אלףים, אך עד שהגענו מן בין השימושות הניע האדם לתוך אלףים ממקום השביטה לא סני בזה. והבית מאיר דركך מלשון הרמב"ם שם באופן זה קנה עירוב, הדעירות שבזמנן בין השימושות ימצא האדם בתחום אלףים למקום השביטה, והובאו הדברים בכיה"ל (ר"ה בסוף), וסימן הביה"ל שהב"מ צידד להקל בזה כהרמב"ם].

ב] אין קנין שביתה מרוחק ממקום אלא אם האדם יכול להגיע בריצה למקום השביטה עד בין השימושות.²⁶

ג] מקום השביטה צריך להיות מסוים, אבל אם אמר שבתיתי תחת אילן פלוני, והאלן רחוב ח' אמות באופן שארבע האמות שבחן קנה שביתה איןן מבורות, נחלקו בזה הראשונים וככלහלן:²⁷

מקום שביתה שאינו מסוים

הראשונים נחלקו בני שאמיר שבתיתי תחת אילן פלוני ויש בנופו של האילן ח' אמות, שאין מקום שביתתו מבורר:

א] לפי רשי' והרשב"א והריטב"א והרייא"ז ח' קניין השביטה והוי ספק היכן מקום שביתתו, ולכן אולין לחומרא ומודדין לו אלףים אמה למערב מהארבע אמות המרוחקות של האילן, ולמורחה מחד' אמות המערביות. [ואם בזמנן ביה"ש נמצא האדם מצד מורה של מקום השביטה והוא מרוחק יותר מאשר אלףים מחד' אמות המערביות של האילן לא חל עירובו מחמת הספק].²⁸

ב] לפי הרמב"ם לא קנה כלל שביטה תחת האילן, כיוון שקנייה שאינה מסוימת אינה חלה.²⁹

ג] לילשנא בתרא דרש"י, וכן הוא להר"ח, כאשר קונה שביטה שאינה מסוימת הרי וזה ספק אם קנה שביטה תחת האילן או שקנה שביטה במקום עמידתו, ולכן אין לו היתר לילך אלא למקום שהוא תוך אלףים לשני המקומות, גם למקום עמידתו וגם למקום האילן. [וממילא יכול לילך אל האילן, שהמקום שבינו לבין האילן הוא תוך אלףים לשני המקומות הנ"ל].

אמר שבתיתי במקום פלוני באופן שלא קנה שם שביטה

מי שאמיר שבתיתי במקום פלוני באופן שלא קנה שם שביטה, כגון שמדובר מנו יותר מאשר אלףים, או שאין יכול להגיע לעצמו מקום עד שעת ביה"ש גם אם ירוין, [א"ג לפי הרמב"ם כשיין השביטה מסוימת כגון שאמיר שבתיתי תחת אילן

ב' יוארים והעורות

26. כתוב החזו"א [ס"י] פ' לדף נא] דמשמע שמדובר כאשר בא ל Kunot שביטה באילן או בגדר וכיו"ב נאמר תנאי זה שיוכל להגיע אל מקום השביטה עד ביה"ש אם ירוין, אבל הבא בדרכו ורוצה לקנות שביתתו בעיר יכול לKNOT את השביטה בעיר אף אם לא היה יכול להגיע אל העיר עד ביה"ש גם אם ירוין, וסגי בזה שהגיע עד ביה"ש אל תחומי אלףים של העיר, דכן מבואר בדף מה. בעובדא דרי"ג שהיה בא בספינה והיה מסתכל וראה שזמן ביה"ש הגיעו אל תחום העיר. ולענין מי שקנה שביתתו בבית היהודי שאין עיר, אך עתיד לקבוע שם פיטה ולינה, ונסתפק החזו"א אם גם בזה קונה שביטה אף אם לא היה יכול להגיע לשם אף אם ירוין.

ולענין מי שיוכל להגיע למקום השביטה במכונית, נסתפק בספר בני ציון [ס"ק יז] אם דינו יכול להגיע ע"י ריצה, או דכמו שלענין קרבן פסח השבינים ליה כנמצא בדרכו וחזקתו אף שיוכל להגיע בסוסים ופרדמים ה"ע הכא, ונותה לקולא.

27. ואם קנה שביטה במקום מוקף מהירות כגון דיר וסהר או תל שאינו עולה על בית סאטימי, נחשב כל המקום הזה כד' אמות והרי זו קניית שביטה במקום מסוים.

28. ולפי רשי' וסייעתו בכיה"ג לא יוזן מד' אמותין, ולא אמרינן דמתוך שלא קנה תחת האילן שביטה המתורת לו לילך יקנה במקום עמידתו, שהרי עקר דעתו מלקנותו שביטה במקום עמידתו, וכך שיוובא להלן.

29. ולפי הרמב"ם יקנה תחום אלףים במקום עמידתו, דפליג בזה על רשי' וסייעתו, וכך שיוובא להלן.

קנין הלכה

מראei מקומות

- פלוני ויש באילן ח' אמות], נחלקו הראשונים אם קנה תחום אלףים ממקום עמידתו בזמן ביה"ש:
 א. רשי' והרשב"א וסיעתו סוברים שלא קנה שביתה כלל ואין לו אלא ד' אמות מקום עמידתו, והטעם משומש שunker רעטו מלקנות מקום עמידתו. [ולא דמי שישב בכיתו ושלח להניח עירוב ונפסל עירובו, דהtram אין רסתורי דעתה ליה להיות בתחום ביתו עד כמה שלא קנה עירוב, משא"כ הכא].
 ב. לפי הרמב"ם קונה שביתה במקום עמידתו.

להלפת: המשנה ברורה [ס"ק עא] הביא את דברי הא"ר שכח שחייב כדעת רשי' וסיעתו, אמנם ציין לדבריו בכיה"ל, ושם האריך לחلك בו בין נידונים שונים:
 א. לעניין מה שכח הרמב"ם שכח אמר שביתה במקום פלוני והוא אינו מסוים, לא קנה שם שביתה וכן במקומות עמידת גלוי, ועליל לילד גם אלףים אמה לאחורי, בוה אכן הרמב"ם היהודי, אבל שאר הראשונים סוברים שעכ"פ מספק [שמעא קנה במקום שאיןמו מסוים] אין לו לילך לאחורי רק לצד אותו מקום שרצה לשבות בו.
 ב. אך לעניין מה שיזכר ממשיות רשי' וסיעתו שקנה שביתה תחת האילן אף כשאינה מסוימת, יכול לילך אלפיים אמה להלן [בנכוי רוחב האילן, דיש ספק היכן קנה שביתה שם], בוה כתוב הבה"ל שלפי כמה וכמה הראשונים אינם רשי'
 לילך מהailן ולהלן כלום, והם הר"ח והרי"ף הסוברים כי לשונא בתרא דריש"י שיש ספק אם קנה במקום האילן או במקומות גלוי. והראב"ד והראב"ז פסקו כרב שלא יוציא מקומו כלל.
 והחו"א [ס"י קו ס"ק ו ד"ה במ"ב] כתוב שאין הכרח מדברי הריב"ף והראב"ד למה שכח בכיה"ל, ולכן נקט לדינה כריש"י וסיעתו גם לעניין דין זה שיכול להלך ממוקם השביטה ולהלן אלפיים אמה [בנכוי רוחב האילן].

האם האומר שביתה במקום פלוני בעי אמירה או סגי במחשبة

לענין הבא בדרך ונגמר בלבו דשביתתו במקום פלוני ולא אמר בפיו, עיין בכיה"ל להלן [ס"י תי ס"ב ד"ה כיוון] שהביא רשב"א ורמב"ם דסני במחשبة, ונסתפק בדברי התום' [דף מט]: אם מוכחה דברי אמירה. והחו"א [ס"י קו ס"ק ו ד"ה הא דאמר] הביא ראייה מסווגית הנמה' [דף לה]: דברי אמירה וסיים בצ"ע.

סעיף יב

מקור הדין שיכול אדם למסור את שביתתו לחברו ולהלה אומר שביתתנו במקום פלוני הוא בבריאות דף נ; ונסתפק הגנון יעקב [דף נא]. באופן לחברו אינו רוצה לקנות שביתה תחת אותו אילן, האם יכול לקנות את השביטה רק עבור חברו.

סעיף יג

- מקור הדין הוא בגורם דף נא.-ע"ב דאמר ר"ג דרך דינה שיכול אדם לקנות שביתה בירוחוק מקום הוא דוקא בעני ולא בעשי. ונחלקו הראשונים בדיון זה:
 א. רשי' פירוש דעני הינו הבא בדרך ואין עמו פת.
 ב. הרשב"א כתוב אבל מי שיצא מביתו שלא על דעת ערוב וחשכה לו, יכול לקנות בירוחוק מקום אפילו היה בידו פת, וכן דעת הריטב"א. [וכותב הריטוב"א דכיון שבדרך כלל מי שבא בדרך אין בידו פת, لكن הקילו שיקנה בירוחוק מקום אף למי שיש בידו פת]. ועיין בכיה"ל דמשמע שפסק בהרשב"א והריטב"א.

קנין הלכה

מראוי מקומות

סימן תי

סעיף א

סימן זה עוסק באופנים נוספים שהקלו בהם חכמים לקבע שבייה ברחוק מקום, והיינו שאינו מערב ברגלו ולא מניה פת במקום השבייה, אלא עומד בירוחק מקום וקונה שבייה מרוחק, שבמינן תט [סעיף יא] הובא עיקרו של דין זה, שנאמר במני שבא מן הדרך וחשכה לו וקדום ביה"ש קנה שבייה בירוחק למקום עמידתו. ובסימן זה אזכיר באופנים נוספים אשר בהם נחלקו הראשונים:

- א] עני היושב בביתו ואין לו מזון ב' סעודות להניה עירוב, ורעתו לילך לעיר אחרת שהיה רחוק מביתו ד' אלף אמה, ולצורך זה הוא מתכוון לקנות שבייה במקום מסוים הידוע לו והמורחק אלף אמה מביתו, נחלקו בו הראשונים:
א. הרמב"ם [פ"ז ח"ג] לפי ביאור הגאנן יעקב [דף נב] בדרכיו, וכן הסכים בביאור הילב"ם המשנה ברורה שע"ח צ"ק ג], והרוו"ה סוברים שהקלו על העני לקנות שבייה בכיה"ג, ולא הטריחו לצאת ולערב ברגלו, וכן פירש המשנה ברורה גם בשיטת השו"ע. [והחוו"א (ס"י קו ס"ק ו ד"ה ומש"ב) כתוב שאין ראה מדברי הרמב"ם שסובר שיכל העני לישב בביתו ולקנות שבייה בירוחק מקום].
- ב. רשי" ורבינו יהונתן והריטב"א בשם ר"ח והאו"ז והרשב"א סוברים, שלא הקלו חכמים לישב בביתו אף כשהוא עני, דכיון שלא מצוי שלא יהיה לאדם בביתו מזון ב' ס לא פלוג רבנן, ולא נתנו קולא דעתו אלא לבא בדרך.

להלפתה: הביה"ל [ד"ה במא] הביא את דברי החי אדם שהחמיר בזה, וכותב שלא הקלו לעני לומר שביתי במקום פלוני אלא כשהחזיק בדרך. [ומתוך דברי הביה"ל משמע דהיו אף כשהחזיק העני בדרך למטרת קניית שבייה, ולא שהחזיק בדרך ע"מ להגעה לעיר אחרת].

ב] עשיר שהחזיק בדרך ללכנת מקום מסוים למטרת קניין שבייה בו [ע"מ שיוכל לילך למשך לעיר אחרת], וחוזר ולא הلك למקומות השבייה:

- א. דעת הרמב"ם רקנה שבייה במקום ההוא, דכיון שהחזיק בדרך לילך לשם ה"ז כאילו אמר שביתי במקום פלוני.
- ב. רשי" ורבינו יהונתן והאו"ז והסמ"ק והריטב"א והריטב"ם סוברים שלא הקלו אלא באופן שהחזקתו בדרך לא הייתה ע"מ לקנות שבייה אלא ע"מ להגעה לעיר אחרת, ודוקא באופן זה דנו אותו כמו שכא בדרך שיוכל לקנות שבייה בירוחק מקום.

והשו"ע העתיק דעת הרמב"ם, והרמ"א לא נחלק בזה, אמן המשנה ברורה [ס"ק ב] החמיר כדעת רוב הפוסקים שאין להקל אלא באופן שיצא מביתו שלא על מנת לעיר. הביה"ל [ד"ה במא] הביא את דברי החי אדם שלא היה לעשר אף כשהחזיק בדרך אלא כשבא בדרך ממש, והביה"ל תמה בתחילת על דבריו, אך ישב את דברי החי אדם דמה שהחמיר הוא רק כשהחזיק בדרך למטרת קניין שבייה במקום פלוני ולחוזר לביתו, ועל זה כתוב שאין להקל בעשר אלא רק בעני [שבוה דעת הרמב"ם והרוו"ה שאף בירוש ב ביתו מותר לקנות שבייה מרוחק], וסיים הביה"ל דגנון לחומר כן.

כל הדברים הנ"ל של קניית שבייה מרוחק אינם נאמרים אלא באופנים שנתבארו בס"י תט, אך ראוי למקומות השבייה יכול להגעה עד זמן בין השימוש, כן כתוב המשנה ברורה [ס"ק ג].

קנין הלכה

מראוי מקומות

סעיף ב'

בസעיף זה ישנו שתי הלכות:

[א] מה שאמרו שם החזיק בדרך יכול ל�נות שביתה ברוחוק מקום, אין דוקא כשהצא ממש לשדה אלא אפילו יורד מהעליה וקודם שיצא מהחצר החזרו חבירו. לשון זה [קודם שיצא מהחצר] מקורו ברמב"ם [פ"ז ה"ח], והוא על פי הגמרא [דף נב]. דשם אינה "שבקיה עד דנחתת דרגנא", ופירש"י מעלה מן הכתוב שהויה יורד מן העליה, ומשמע דסני אם רק החל לצאת וירד מדרוגה אחת מן העליה, והמשנה ברורה לא העיר בו.

עיין בה"ל [ד"ה החזרו] שין לומר שבציוור של סעיף זה שעדיין לא יצא מהחצרו לא הקלו אלא בשחזרו חבירו, אך אם חור מעצמו ייל דחווי כנملך מכל עיקר כוונתו ולא קנה שביתה. אמן כתוב הבה"ל שכחוי אדם משמע שם בוה מקילן אף בחור מעצמו, וסימן רצ"ע לדינה.

[ב] דין שני בסעיף זה הוא דנתחדר בהלכה זו שאינו צריך לומר שביתה במקום פלוני, אלא די בזה שנגמר בלבו ל�נות שם שביתה. ועיין ב"ח ובבית מאיר שכחטו דריש"ו והリスト"א חולקים וסבירים דرك בציוור של הגמרא [דף נב] שיש לו שני בתים בשתי עירות, יצא מבית זה והחזק בדרך לילך אל הבית الآخر שלו, או אמרין דבঙג'י כווננה ל�נות שביתה ולא בעין אמרה בפה, אבל אם אין לו בית במקומות האחר צריך לומר במפורש שביתה במקומות פלוני.

ולענין מי שבא בדרך ממש [לעיל סי' תט סעיף יא] אם צריך לומר בפיו שביתה במקומות או דסני בכוונת הלב, עיין בכוה"ל [ד"ה כיוון] שנפתח בזה, רמצד אחד ייל דהקלו בה טפי כיון שהוא בא בדרך ממש, אך מאידך ייל דהכא קיל טפי, דכיוון שיזוא עתה מביתו [או שהחזק בדרך ליצאת מביתו] יציאתו מוכיחה על כוונתו ל�נות שביתה במקומות פלוני, משא"כ بما שבא בדרך שאין שם הוכחה ממשית על כוונתו ברוחוק מקום. והביא הבה"ל שברשב"א [דף נב ד"ה ורב יוסף אמר] כתוב שם א"צ אמרה, וכן משמע פשנות לשון הרמב"ם [פ"ז ה"ג], אמן מלשון התום [דף מט: ד"ה דאמר] משמע שבוקנה שביתה מרוחוקBei אמרה, והוסיף אא"כ נמא שמהשבה ל�נות כאמירה דמי, ובא לאפקוי היכי שוקנה שביתה במקומות, דקונה אף בלי מחשبة כלל, וכן מבואר שם בתום הרא"ש, שהקונה שביתה במקומות פלוני א"צ אמרה וסני בכוונת הלב.

وعיין חז"א [ס"י קי ס"ק ו ד"ה הא] דאמר שכח מתחילה מסבירה דכיוון שקניית הערוב אינה דבר הנוגע לאחרים, א"צ בזה אמרה וסני בכוונת הלב,³⁰ אך ציין לס"י תטו [ס"ב] דמשמע שرك מערב ברגוליו א"צ אמרה, אך מניה פת לעירוב צריך אמרה, וכותב דלפ"ז מוכח בסוגיא [דף לח]: שה"ה האומר שביתה במקומות פלוניBei אמרה דוקא, והניה בצע.

המערב ברגלו האם צריך כוונה ל�נות שביתה

עיין בכוה"ל [ד"ה אלא] שהביא מלשון הרמב"ם והרא"ש והמערב ברגלוBei כוונה ל�נות שם שביתה, וחopsis שאף שהבא בדרך קונה שביתה במקומות רגלו גםBei כוונה ואף ביישן, הכא שאני שיצא מביתו ובסתמא אמרין דכוונתו ל�נות שביתה בעירו, וכןBei כוונה מופרשה ל�נות במקומות.

בairim והערות

30. קצ"ע דהא במחשבת פיגול בחושב לשולה יד בפקdon כתבו וש"י ותוס' [ב"מ דף מג: ד"ה החושב] שלא סגי במחשבה וביעי אמרה אף שם שם אין עניין שנוגע לאחרים.

קנין הלכה

מראei מקומות

סעיף ג

מקור הדין הוא במשנה דף נב..

עיין במשנה ברורה שצין למה שכח לUIL [ס"ק ב] שלהרמב"ם והשו"ע סגי בוה שהחזק בדרכ ע"מ לקנות שביתה במקום פלוני, ולרש"י ועוד הרבה ראשונים בעין שיחזק בדרכ שלא ע"מ לערב אלא ע"מ להגעה לעיר פלונית, דרכ בוה אמרין דין סהדי שתכזין לקנות שביתה במקום הידוע לו, והוא כאלו אמר שביתה שם.

סימן תיא

מקור הדין הוא במשנה דף ס, ונתבאר שם שהעירוב שהונח עבורי ע"י בנו בריחוק אלפיים אמה אין חל, [שאמ יחול נמצוא שהוא עומד מחוץ לתחום עירובו ואין יכול להגעה אל העירוב], וקונה שביתה בבתו. והקו רשי"ו ורבינו יהונתן מהא דמכואר לעיל [לפי פירושם בבריתא דף נ:] שאם בא בדרכ ואמר שביתה תחת אילן פלוני, ואותו אילן [או חלק ממנו] הוא מחוץ אלפיים אמה ממקום עמידתו, לא יזו ממקומו, ואין לו אלא ר' אמות, שעירובו לא חל כיון שהוא מחוץ אלפיים, וגם אינו קונה במקום עמידת רגלו כיוון שעקר דעתו מלקנות כאן.

ונאמרו בוה שני תירוצים:

א) רשי"ו [דף ס. ד"ה מותר] כתוב דכאשר הוא בא בדרכ אין סברא כ"כ חזקה שרצונו לקנות במקום רגלו, ולכן אמרין דעתך דעתו מכאן ולא יזו ממקומו, אבל כשהוא עומד בבתו או בתוך אלפיים אמה לבתו אין סהדי שניהא ליה לקנות שביתה בבתו עד כמה שלא יחול עירובו, וביע"ז כתבו תומ' [דף מט: ד"ה ואפיקו], וכן דעת הריטב"א. ב] רבינו יהונתן כתוב דהטעם במשנה [דף ס]. קנה תחום ביתו הוא משומש שניהע עירובו ע"י שליח, ואומר הוא לשילה לתוקני שדרותיך ולא לעותיך, אבל אם האדם עצמו הניח עירובו בטעות מחוץ אלפיים אמה לא יזו ממקומו. וכשיטה זו הביא האו"ז [ס"י כסו] בשם רבינו שב"ט ובשם רב אחאי. [וציין הביה"ל שהגהות אשר על הרא"ש (פ"ה סי' יא) הביא דברים אלו].

ויש נפק"מ לקולא ולהומרא בכל שיטה:

א. הבא בדרכ ומפר עירובו לשילה שניהע ושליח הניחו מחוץ אלפיים אמה, לפי רשי"ו וסיעתו לא יזו ממקומו, כיון שעקר דעתו מלקנות במקום עמידתו. ולפי רבינו יהונתן וסיעתו קונה תחום אלפיים ממקום עמידתו כיון שאומר לשילה לתוקני שדרותיך ולא לעותיך. וכתוב המשנה ברורה [ס"ק ג] דנראה דעתה הצורך יש לסמן בוה ולהקל. ב. היושב בבתו ויצא והניח עירובו וטעה והניחו מחוץ אלפיים אמה, או שנתגלה העירוב מחוץ אלפיים אמה, לפי רשי"ו וסיעתו קונה תחום ביתו, ולפי הרר"י וסיעתו לא יזו ממקומו, שהרי הוא עצמו הניח את העירוב ולא ע"י שליח. ובוה כבר פסק הרמ"א [עליל סי' תה ס"ב] להקל כריש"ו וסיעתו דקונה תחום בבתו.

סימן תיב

מקור הדין של אדם שניהה ב' עירובי, האחד למחצית היום הראשונה והשני למחצית היום השנייה הוא בבריתא דף נ:, טעה ועירוב לשתי רוחות, כמודמה הוא שמערכיב לו לשתי רוחות. ופירוש"י כמודמה שהיה מותר לעשות כן ולילך שחריותכאן וערבית כאן, וזה לשון הרמב"ם [פ"ח ה"א] אין מניחין שני עירובי אחד במורה ואחד במערב כדי שיחלך במקצת היום על אחד משני העירוביים ובשאר היום על העירוב השני, שאין מערכיב שני עירובי ליום אחד.

והיינו שלא מיבעי שלא יתכן שיחולו לאדם ב' שבויות ביום אחד, יוכל להחלך לכל אחת מהן שירצת, אלא שגם אם ירצה שלחציו

קנין הלכה

מראei מקומות

היום יקנה עירוב אחד ולחצי השני העירוב الآخر,³¹ ג"כ אין העירובים חלים באופן זה, דאין עירוב חל למחצית היום רק ליום שלם, ונמצא שבין השימושות קונה לו אחד משני העירובים, וכיון שאין קניה זו מבוררת אין לו לילך אלא למקום שרשאי לילך לפि שני העירובים. ואם הונח כל אחד מהם בסוף אלפיים ממקומו, זה למורה זהה למערב, לא יו"ש ממקומו.

למה אין אומרם בוה ספיקה דרבנן לקולא

הא דין מקלין לומר בוה ספיקה דרבנן לקולא הוא משום דא"כ נצטרך להקל בשני העירובים, והוי תרי קולי' DSTORI אהדרדי, כך כתב רע"א [דרוש וחידוש מערכה ד] ע"פ דברי תומ' ביצה [דף יד. ד"ה איכא].³² [משא"כ בספק אם נאכל קודם ביה"ש או אחר ביה"ש דמקlein לומר שהל העירוב ולא אמרין דיש כאן תרי קולי' דסחררי, זה משום שהארם רוצה להניח עירוב ולכן אמרין שלגביו קנית העירוב היא קולא, אך כתוב רע"א במערכה הנ"ל (ד"ה ולוח), ועי"ש במה שהוסיף לבאר בוה].

למה אין קונה תחום ביתו

לעיל [ט"ז] תה ס"ד] הובא שאם הניח עירוב מחוץ לאלפיים אמה שלא קנה עירובו, מ"מ קונה תחום אלפיים מביתו, דין סחדרי שדעתו שאם לא יכול עירובו יקנה בيتها. וכן הדין אם נאכל העירוב קודם בין השימושות. ומ"מ כתוב הרשב"א בתשובה [חשיבות חדשות מכתבי סי' לב] דזה אינו שיך בנ"ד, דההם העירוב אינו מונה כדין ובכח"ג אנן סחדרי שרוצה לקנות תחום מביתו, אבל הכא שני העירובי הונחו כדין ואנו מוספקים hei מיניהם חל, ובכח"ג בודאי ערך דעתו מביתו.

סימן חיג

מקור הדין הוא במשנה דף פב. כיצד משתמש בתחומין מניה את החבית ואומר הרי זה לכל בני עיר. וצריך שיעור מזון ב' סעודות לכל אחד [פרט לקמן היוצא בעירוב אמו, להלן סי' תיד ס"ב].

עירוב ע"י ברירה

בגמרא [דף לו]: מבואר דלמאי דקי"ל שבדרבנן אמרין יש ברירה אפשר לעירוב עירובי תחומין ע"י ברירה. ובסימן זה נתבארו כמה צירומים:

- א. שמע שיבוא מהר חכם לדירוש ואינו יודע אם יבוא לעיר שבעיר או לעיר שבמורחה, יכול להניח שני עירובי ולהתנות.
- אם יבוא חכם למורה עירובי למורה וכו'.
- ב. וכן אם אינו יודע אם למהר יבוא חכם, יכול להתנות אם יבוא חכם למהר למורה עירובי למורה ואם לאו עירובי בני עיר.

* * * ניאורים והערות *

31. וכותב רע"א [דרוש וחידוש מערכה ד ד"ה אמנה נ"ל] שלא מيري שהאדם נתכוון שהעירוב השני יחול במחצית היום, שהרי אין עירוב חל אלא בבין השימושות, אלא נתכוון שני העירובים יחולו בבין השימושות, האחד יקנה לו את השביתה למחצית היום הראשון, והשני יקנה לו שביתה למחצית היום השני.

32. ועיין בדברי רע"א [סוקה המערה הנ"ל] שכותב שאם הניח עירוב אחד והתנה שבזמן ביה"ש יקנה לו עירובו שביתה למחצית היום, וגם יקנה בזמן ביה"ש שביתה בכיתה למחצית האחרת של היום, ה"ז ספק אייזו שביתה קנה, אם קנה רק את תחום עירובו או רק את תחום ביתו, ובספק זה יש לאדם חזקה דמעיקרא, חזקת תחומי ביתו, ומחייבת חזקה זו לכארה לא יכול עירובו, וממילא יקנה תחום ביתו. אך כתוב רע"א שזו תלוי בחלוקת הרמב"ם והרשב"א בדיון ספק דרבנן שיש בו חזקה לאיסור, שהרמב"ם היקל בזה והרשב"א החמיר, והש"ץ [כללי ס"ס ס"ק כ] החמיר כהרשב"א, והפר"ח [שם] היקל. והע' לפ"י הרשב"א לא יקנה העירוב בגל החזקה, ויקנה תחום ביתו, ולהרמב"ם אכןי הוי ספק. [ולכאורה עיקר דברי רע"א מחודשים, דהע' ספק של מי שקנה שתי שבות אינו ספק ששיך להכריעו, דאף בשם'ם לא מבורר איזה שביתה נקבעה, ולכאורה לא שייך בכח"ג להכריע ע"פ החזקה שלא יקנה תחום עירובו, ולהקל לקנות תחום ביתו].

קנין הלכה

מראוי מקומות

ג. וכן אם יזכה עירוב תחומיין לבני עירו והודיעו להם על כך מבعد يوم, אף אם לא גמרו בלילה מבעוד יום לסழק על העירוב רק משחישכה ה"ז מועיל, שאנו אומרים שהוכור הדבר שלכך היה דעתו מתחילה.³³

הנתת העירוב לכל שבתות השנה

א) בבריתא [דף ל]: איתא ריכול אדם להניח עירוב תחומיין לכל שבתות השנה, [וזריך העירוב להיות קיים בכניסת השבת שחרי הוא קונה שביתה ע"פ העירוב], ולמ"ד יש ברורה יכול לומר בשבת בה ארצתה לקנות שביתה במקום העירוב יקנה לי עירובי, ובשבת שלא ארצתה בוה אקנה שביתה בני עיר, יוכל להחליט על כך גם משחישכה.

המניח עירוב לכל העיר לכל שבתות השנה

א) יכול אדם להניח עירוב תחומיין לכל בני העיר לכל שבתות השנה, ואם הודיעו זהה לבני העיר יכולים הם לקנות שביתה במקום העירוב, ויכולם גם להחליט על כך משחישכה, הוואיל ולענין עירובי תחומיין דרבנן נקטין דריש ברורה. [וכותב בש"ט ח"ט (ס"ג) שיזכה גם לאנשים שיבואו לעיר ממשך השנה, וכאשר יבואו לעיר יודיע להם מבعد يوم שיש להם עירוב תחומיין]. ב] ואם אין בכלי שמניה כמהות מספקת עברו כל בני העיר, יכול לעשות את הויcio של העירוב ע"י ברורה, והינו שייאמר שהוא מוכחה את העירוב לאלו בני העיר שירצו מחרليل לעיר פלונית. אמנם יש לדון אם יכול לזכות את העירוב בקניין למן, ולאחר השבת חור הוא ונחיה בעליים על העירוב, יוכל לזכות שוב בשבת אחרת לאלו שירצטו לילך,³⁴ או שא"א להקנות בקניין למן אלא בעי קניין גמור לעולם, ויצטרכו לחור ולהקנות לו אחר שבת, וזה דבר שקשה לעשותו בכל שבת.

ועיין בש"ט שבט הלוי [ח"ז ס"י מד] שדן בשאלת זו אי בעי קניין גמור או רסני בקניין למן, והביא דעת ספר עצי אלמוגים [ס"י שפו ס"ק כב] שכותב שהעירוב צריך להיות קניין גמור לאלו שמצוים להם את העירוב, ואת דעת הנז"ב [העמק שאלת ס"י קלב ע"מ צד] שכותב שא"צ קניין גמור אלא שני גמ' כיישרל שיש בידו תרומה שצורך ליתנה לכהן ואין לו בה אלא טובת הנאה, וכן המודר הנאה מהככר שמערבית לו בה אף שאין לו בה אלא זכות עיכוב שלא טלו ממנה מושום שבידיו להישאל על נדרו. וכותב השבט הלוי שלפי דעת העצי אלמוגים אם בא להקנות את העירוב בקניין גמור לשבת אחת, ה"ז תלויה במלוקת הראשונים בדין קניין למן, שדרעת הרא"ש [פ"ג סוכה ס"י ל] והrittenב"א [קידושין דף ו]: שקניין למן אינו אלא בשאלת, ולכן נקטו שבמתנה ע"מ להחויר צריך להקנותו בחורה בקניין, וכן דעת הרא"ה [חמבאת בר"ז גיטין דף פג] שקניין הנוף למן חל לעולם, דהיינו דפסקה פסקה. והקוצה"ח [ס"י רמא] האריך לומר دمشق"ל קניין בנוף למן, ומצא שכן כתוב בתשובה הרא"ש [כלל לה ס"י ב] בשם ר' אביגדור כ"ז. [וכן כתוב באבני מילואים (ס"י כה ס"ק גג) בשם מהר"ם מרוטנבורג, ובס"י לה (ס"ק י) כתוב האב"מ שכן דעת ספר התורות].

ומайдך כתוב בש"ט שבט הלוי שלדעת הנז"ב הנ"ל שאין צריך שיהא לו קניין גמור בעירוב וסני אף בטובת הנאה, ה"ג סני בקניין למן שהעיקר שתהא לו זכות אכילה ושלאל יכולו ליטול העירוב ממנו.³⁵ וכן דעתו להורות למעשה, ולכן אפשר לזכות לשבת

ב' יairoim והערות

33. אבל אם לא הודיעו לבני עירו מבعد يوم לא שייך לומר שהוכור הדבר שהיה עירוב עומד בכך מבعد يوم, שהוא לא ידע כלל על העירוב [משנ"ב ס"ק ז].

34. וא"כ יכול גם בתחילת השנה לזכות את העירוב לשבת ראשונה לאלו שירצו לילך בשבת זו, ולשבת האחורה לאלו שירצו לילך בה, וכן לכל שבתות השנה.

35. לכוארה אכן צריכה צרך הגדרה איזה קניין יש לו בעירוב הנתון לו זכות אכילה ועודין אינו קניין גמור, שלדעת הרא"ש והרא"ה והrittenב"א

קנין הלכה

מראei מקומות

אחת למקצת בני העיר [אלו שירצו לנקות שביתה מוחץ לעיר], ולשכת אחרת למקצת בני העיר האחרים. עיין ביה"ל [ד"ה וכל] שסביר מרביתו יכול אדם לעמוד בבתו ולומר את נוסח קנית העירוב על עירוב המונה מרחוק, ציין לדברי הפט"ג [ס"י חת הערה 22] שזה רלא ודלא כהמරש"ם [ח"ב ס"י לו] שהחמיר בזה ע"פ דבריו בעל עיקרי חד"ט [או"ח סכ"ד אות ח].

סימן תיד

סעיף א

מקור הדין הוא בבריתא דף פב: וכותב הרא"ש [ס"י ב] שם ר' יוחנן אמר [ב"מ יב:] דקטן שאינו סמוך על שולחן אביו נידן גדול, מודה כאן שהוא גורר אחר העירוב שהניהם לו אביו, כיון שאין מערבין אלא לדבר מצוה ואביו מצווה להחנו לבן הוא נטפל לאביו. אמנם צריך מזון ב' סעודות לכל אחד, ובתום' [דף עט: ד"ה ועל] מבואר גם שצורך האב לזכות לקטנים את הפת של העירוב ע"י אחר, וכן כתוב המשנה ברורה [ס"ק ב]³⁶.

עירוב עברו בנו ובתו הנדולים או אשתו

כתב הבי"י בשם הרשב"א שאם עירוב עברו בנו ובתו הנדולים או עברו אשתו, ולא הודיעם מבעוד יומם אלא רק לאחר שחשיכת ולא מיחו ה"ז מועיל. וכותב המשנה ברורה [ס"ק ד] הטעם משומם דמסתמא ניחא להן במאוי דעתך אבוחו, ולכן אין חסרון בזה שלא ידעו על העירוב מבעוד יומם, כיון שבסתמא היה העירוב עומד להתקיים.

מייחו מבעוד יומם וחזרו ונתרצו קודם קודם שחשיכת

כתב הא"ר אמר מייחו בניו הנדולים או אשתו מבעוד יומם ולא הסכימו לעירובו, ואח"ב הזרו בהם והסכימו לעירוב קודם שחשיכת, מועיל להם העירוב. ותמה השעה"ץ דמיד כשהמשיח נבטל הזיכוי של העירוב, דאגלאי שאין זכות עבורה, וכל זמן שלא יזכה עכורים שוב את העירוב אין להם עירוב.

אדם שנייה עירוב עברו בנים קטנים של אחר או עבר עבד בוגני של אחר

כתב הביבה"ל [ד"ה אינו כלום] דנראה שאם אדם שנייה עירוב עברו בנים קטנים של אחר ה"ז מועיל, משא"כ אם הניה עבר עבר בוגני של אחר לא חל העירוב, כיון שהם משועבדים לילך עמו ולשםשו במקום שהוא הולך. וכותב החזו"א [ס"י קא ס"ק יא] דנראה שאם האב מיחה לא חל העירוב גם בבנים קטנים, ואם הסכים לעירוב ה"ז מועיל גם בעבד בוגני. [ול"ע אם כוונת החזו"א לחלק על המשנה ברורה, או שהוא מסכים לדבריו בציור של סתמא, שבזה בקטנים אמרין דמסתמא לא איכפת לאב בזה שיוכו לקטן תחום אחר, משא"כ בעבדים בסתמא אמרין דפרק].

* * * * *

ביאורים והערות

א"א לעשות קנין לזמן, ומ"מ אפשר לענין עירוב דרבנן יש לסמן על דעת הראשונים שהובאו בקצתה"ח ובאב"מ שהוזכרו לעיל דס"ל דשייך להקנות קנין הגוף לזמן.
36. והחزو"א [ס"י קא ס"ק י] ذן לומר מתחילה מסבירה שאין האב צריך לזכות להם את העירוב, שהרי הוא מערכ עבורה בעל כרhom, אלא די בזה שהוא מיחד להם מזון ב"ס לכל אחד, אבל ציין לתוס' [דף עט: הנ"ל] שימוש שצורך לזכות להם את העירוב ע"י אחר.

קנין הלכה

מראוי מקומות

קמן שעירב לעצמו בפתח או ברגלו

כתב בשו"ת אמריו יושר [ח"א ס"י י] שאם קמן הניח עירוב או עירב ברגלו קנה עירובה, אף שתנבראר לעיל [ס"י חט ס"ח] דקטן לא אלים למקני שביתה, היינו לאחרים אבל לעצמו יכול לkanot.

סעיף ב

- בעיקר הוא דקטן יצא בעירוב אמו [וחיינו שאף אין צריכה לזכות לו עירוב אלא גנරר הוא אחריו עירובה], נחלקו הראשונים:
- הר"ח, הר"פ והרמב"ם נקבעו דלהלכה נקבעו כפשתות מומרא דבר אמי [דף פב]. דקטן בן שש יצא בעירוב אמו, ואין מחלוקת בין אם אביו בעיר או שאינו בעיר.
 - אמנם הרא"ש והרש"א והריא"ז נקבעו שיש לחלק בו, שאם אביו אינו בעיר או כי יצא בעירוב אמו עד גיל שיש, אבל אם אביו בעיר אינו יצא בעירוב אמו אלא עד גיל ד-ה, אך ביותר מזה מיקרי קמן שאינו צריך לאומו.³⁷

להלכה: השו"ע פסק כהרמב"ם, והרמ"א לא נחلك בו. אך הא"ר הביא שהרבבה ראשונים נקבעו כהרא"ש והרש"א, ולכן הוא מחמיר שאם האב בעיר או מגיל ד-ה מיקרי אין צורך לאומו. [אמנם הוסיף הא"ר דנראה שאם האמא זיבתה לו עירוב גנער הוא אחראית אף עד גיל שיש, אף באופן שגם האב זיבחה לו חלק בעירוב], ומשמעו במשנה ברורה [ס"ק ז] דחוושש לדברי הא"ר, וכן משמעו בחזו"א [ס"י קא סומ"ק יא].

פרש דינים בדבר קמן היוצא בעירוב אמו

- חומר [דף פב. ד"ה קמן] הקשו דהא אין מערכין אלא לדבר מצוה ומה שייך זה בקטן. ותויזו ב' תירוצים: א. כיוון שאי אפשר לאומו להניחו דהוא ברוך אחרת, מミלא הוא גנער אחרת. ב. גם בקטן ייכה מצווה להנכו. וכחוב המג"א [ס"ק ג] דלפי תירוץ ב' אם הוא קמן בכ' שלא שיקר לחנכו אין עירוב אמו מועיל לו, וא"א להוציאו מתחומו. ומשמעו שהמג"א חשש לזה. אמנם הא"ר והרמ"ג נקבעו שלענין דינה גם התירוץ השני של חותם מודה, שאם א"א להניחו בקלות אצל אדם אחר וא"א זולתה מועיל לו עירובה, וכן מובא בשעה"צ [ס"ק י] לדינה.
- אפילו אמרה האם שאינה מערכת עברו הקמן מהני ליה עירובה, כך כתוב החזו"א [ס"י קא ס"ק ח].
- אם האם אינה נמצאת, כתבו השעה"צ [ס"ק יא] והחزو"א [ס"י קא ס"ק יא] דנראה שאבוי מערב עלייו, והוסיף החזו"א דבליתא גם לאבוי מסתבר שמערב עלייו גם אחר.
- ולכן כתוב החזו"א [שם] שמסתבר שאף אם האם נמצאת אלא שמסורתו לאבוי להוציאו בשבת, מערב האב עליו ומוכחה לו מזון בס' ומחלך עם אבוי.

קנין הלכה

מראוי מקומות

סימן חטו

סעיף א

מקור הדין הוא בוגרמא דף פב. מימרא דרב יוסף. וכותב הטור בשם הרמב"ם שביריער אם עירב שלא לדבר מצוה חל העירוב.

עירב לדבר מצוה אם יכול לילך לדבר הרשות

כתב הטור שם עירב לדבר מצוה יכול לילך אף לדבר הרשות, וכותב הב"י שכן משמע בשם"ק. אמנם הב"י הביא שמילשון ריש"י [דף פב.] משמע שאסור, דז"ל רשי"י [דיה אין] לא התירו חכמים לצאת חוץ לתחום ע"י עירוב אלא לדבר מצוה עכ"ל. וכבר דיבך בן בהג"א מלשון רשי"י, אך סימן בהג"א וול' ושם הוא מותר עכ"ל.

להלכה: השו"ע לא הביא דין זה, אך הרמ"א פסק להקל כהטור.

המערב ברגלי

הראשונים נחלקו אם גם במערב ברגלי נאמרה הנבללה זו שלא עירב אלא לדבר מצוה:

- א. דעת רבינו יהונתן והרש"א [בן כתב הב"י בדרותו] דמערבן אף לדבר הרשות.
- ב. תומ' [פסחים דף מט. ד"ה לשבות] והרא"ש [שם סי' ח] כתבו דאף במערב ברגלי אין מערבן אלא לדבר מצוה, וכן היא סתימת לשון הרמב"ם.

להלכה: כתב המג"א [ס"ק ב] להקל בוה בפשיטות, והא"ר כתב שאין להקל בוה אלא במקום צורך גROL, ואילו החי אדם [כלל עו סי' ב] כתב בפשיטות להקל בוה, והמשנ"ב [ס"ק ו] הזכיר להקל במקום הצורך אף כשהיא צורך גROL.

מה נקרא דבר מצוה שמערכין עבורי

- א. במשנה [דף פב] איתא דהילכה לבית המשטה או לבית האבל חשיבא הליכה לדבר מצוה.
- ב. במשנה [דף לו]: נתבאר דיליך להקביל פני חכם [או עכ"פ ללמדך ממן] מיקרי דבר מצוה.
- ג. המג"א [ס"ק א] כתב דסעודת אירוסין או קבלת קניין חשיבא סעודת מצוה,³⁸ אמנם אם היא בת כהן לישראל ע"ה, או בת ת"ח לע"ה לא היו סעודות מצוה. [וציין המג"א לס"י תרע (ס"ק ד) שם כתב בשם המרדכי (פסחים סי' תורה) שם אמרים בסעודה שירות ותשבחות ה"ז נחפק להיות סעודת מצוה אף בת ת"ח לע"ה. אמנם המוחה"ש תמה דנחי שהסעודה נחשבת סעודת מצוה ממשום השירות והתשבחות, אך למה נתיר לעירב לשם כך הרי יכול לישב בכיתו ולומר שירות ותשבחות]. סעודות בת עם הארץ לחתן עם הארץ חשיב סעודת מצוה אא"ב הם מולאים במצוות [מ"ב ס"ק ב].
- ד. כתב הרמב"ם [פ"ו ה"ז] שלhookbil פני חבירו הבא מן הדרך הוא דבר מצוה, והב"י כתב דלבאותה דוקא אם חבירו

* ביאורים והערות *

38. ובהגר"א נקט שرك להארוס עצמו חשיב דבר מצוה ולא לאחרים, וההשעה"ץ [ס"ק ד] ציין לס"י תמד, ושם [ס"ק כה] כתב שמסתימת לשון השו"ע משמע שדווקא לאروس חשיב סעודת מצוה, אך הביא דיש מקובלן גם באחר המזמן לסעודת אירוסין, [דרישה וא"ר]. שם איירוי לענין לפוטרו מלחוור ולבער חמץ שיש לו בביתו ולסמור על ביטול לחוד].

קנין הלכה

מראei מקומות

- חכם שהוא למד הימנו, אך הביא שบทה"ד [ס"ע] מבואר שככל גווני הוא דבר מצוה. וכותב השעה"צ [ס"ק ט] שווה מכלל שאלת שלום וכבוד הבריות. והמ"ב [ס"ק ב] הביא את הא"ר שבתב דוקא בחבירו חכם.
- ה. לילך ע"מ להתפלל בצדבו, המהרי"ל הסתפק אם חשיב דבר מצוה, והמג"א ציין למה שבתב בט"ז [ס"ק ל'] בשם הרא"ש דר"א שיחור עבדו כדי להשלים מניין. וכותב הרא"ש דיש בזה עשה דרבנים שני' ונקדשתי בתוך בני ישראל, ואפלו במילתא דרבנן כגון לשמעו קדריש וקדושה, וכך פסק המשנה ברורה [ס"ק ד].
- ו. כתוב התה"ד [ס"ע] דמותר לערב כדי לילך לפחות יפה כדי לטיל ולשmeno שם, גם זה חשיב דבר מצוה.
- ז. כתבו תום' [דף פב. ד"ה אין] דלייך לראשי העיר הגויים כדי לדאוג לזרבי בני העיר הוא דבר מצוה.
- ח. כתוב המג"א [ס"ק ב בשם הש"ג] שם הוא רחוק מביתו והוא מניה עירוב כדי שיוכל להגיעה לביתו, והוא נ"ב דבר מצוה.
- ט. הרוצה לבורוח מגויים העולמים להיוון בנופו או במנונו הוא דבר מצוה אף כשי בדבר חשש סכנה, כן משמע המשנה [דף לו:].

סעיף ב

מקור הדין שאין לערב עירובי תחומיין בין השימושות הוא בוגראי שבת דף לד..

ועין משנה ברורה [לעיל סי' רסא ס"ק ז] שהביא דהלבוש כתוב דכאשר מערב לדבר מצוה ה"ז מותר אף בבין השימושות, ולפי דבריו כתוב המשנ"ב שם שצ"ל דמה שאסרו לערב ביה"ש הינו במערב ברגלו, דשי אפ' לדבר הרשות [עין לעיל סעיף א בנידון מערב ברגלו]. ובמספר עולת שבת אסור להגיעה עירובי תחומיין אף כשמערב לדבר מצוה, וציין שם המשנ"ב ששתי הריעות האלו כבר הובאו במאירי.

עירוב בין השימושות אם חל בדיעבר

הראשונים נחלקו למי שעירוב ועירוב עירובי תחומיין בין השימושות:

- א. הרמב"ם [פ"ו הי"ג] היקל דספיקא דרבנן לקולא³⁹ וכן דעת רשי' [שבת דף לד: ד"ה שניהם].
- ב. תום' [שם ד"ה שניהם] והרא"ש [שם סי' כב] סוברים דאף בדיעבר אינם עירוב.
- והשוו [סעיף זה] הביא רק את הרמב"ם שהיקל בזה, אך המג"א ואילך פוסקים כתבו שהיש חולקין [המובאים להלן סעיף ג] חולקים גם כאן, ועיי"ש בביבה"ל [ס"ג ד"ה ויש] שהביא שרוב הראשונים אסורים אף בדיעבר, אמן כתוב הבה"ל [ד"ה ואם] נראה שאם היה שאמם היה עירוב בזמן ביה"ש דר' יהודה⁴⁰ שלפי ר' יוסי הוי ודאי יום, יש להקל.

ב' אירומים והערים

39. כתוב רע"א [דרوش וחידוש מערכת ד ד"ה והנה] אכן מחייבין בהזדהן ספק דרבנן בדבר שיש לו מתחירין [שהרי יכול לכלח גם לאחר השבת], שדין זה בדבר שישלים נאמר רק לגבי דבר שינתן לעשותו רק פעמי אחת כגון אכילה, ולכן אמרינן דבמקרים שיעשנו בשבת על סמך קולא דספיקא יישנו למחר בהתרגר גמור, אבל דבר שאפשר לעשותו גם היום וגםמחר, י"ל שלא אמרינן בו חומרא דריש"מ [וזיא סבות הצל"ח ביצה ז' כד:]. אמן לעיל [ס"י שח סעיף ז] לא נקט ועיי"א כסבואה זו, וכן מבואר גם בפתח"ש [ז"ז סי' קב ס"ק ז] שרע"א לא ס"ל כסבורת הצל"ח.

40. בגם' [שבת דף לד: לה]. מבואר שبين השימושות דר' יהודה מתחילה בזמן שקיעת החמה, ונמשך ג' רביעי מיל [ונחלקו הפוסקים בשיעורו מל אם הוא ייח דקות או כב ומחייב או כד דקות], ובין השימושות דר' יוסי מתחילה אחריו ביה"ש דר' יהודה והוא קצר מאוד, זה יוצא וזה נכenes. [שקיעת החמה] לפי שיטת הגאנונים, היא הזמן של כייסוי גופו המשמש מעינינו, ולדעת ר"ת שקיעת החמה היא ג' מילין ורביעי אחריו

קנין הלכה

מראei מקומות

סעיף ג'

מקור הדין הוא בוגם' שבת דף לד', ונתהדרש בה שמיילין בעירוב בין השימושות בין אם הונח בודאי מבוגר יום ונאלל בביה"ש [ויש ספק אולי נאלל מבוגר יום ולא קנה העירוב], ובין אם הונח העירוב בין השימושות ולא נאלל עד שחישכה, [שבאופן זה אولي הונח בלילה ולא קנה העירוב], ומיל' דבריון בשינויים דספקא לקולא ולכן מילין לומר לנבי העירוב הראשון שהרגע שבו נאלל כבר היה לילה, ולنبي העירוב השני מילין לומר שהרגע שבו הונח בביה"ש היה יום.⁴¹

ונחלקו הראשונים אם דין זה נאמר רק בעירובי חיצירות, אבל בעירובי תחומיין אין להזכיר את העירוב השני שהונח בין השימושות, או שנאמר גם בעירובי תחומיין:

א. דעת הרמב"ם [פ"ז הי"ג] ורש"י [שבת דף לד]. דין זה נאמר גם בעירובי תחומיין, וסבירו דף שתחומיין חמורי ויש להם עיקר מן התורה מ"מ מילין בספיקם.

ב. דעת התוס' והרא"ש והרש"ב"א והリスト"א ועוד הראשונים [עיין ביה"ל ד"ה ויש] שלא הקל אלא בעירובי חיצירות, אבל בעירובי תחומיין אין להקל בספק אלא כשייש חזקה להither, כגון כשייש ספק אמיתי נאלל העירוב, ולא בספק בעלמא. והש"ע הביא את דעת הרמב"ם בסתמא ואת שיטת החלוקים עליו הביא כי"ש חולקין, ומשמע שנקט לעיקר להקל בוה, אך הביא"ל [ד"ה ויש] הביא שרוב הראשונים מחמורים בויה לבן כתוב שצ"ע לדינא אם להקל בויה.⁴²

בדעת התוס' וסייעתם המהמורות בספק עירוב תחומיין, הביא הביא"ל [ד"ה ויש] רנהליך הראשונים באיזה ציר מהאופנים הנ"ל החמירו בספק:

דעת הרשב"א [כעל התוס' בתום' שבת דף לד. ד"ה שניתם] שכזיור שבוגם' שאמרו לו שניהם להניח להם עירוב שני העירובים פסולין, שגם העירוב שהונח מבוגר יום ונאלל בין השימושות פסול, ולא אמרין שיש לעירוב זה חזקה דמייקרא שהונח בכשרות, דחוקה שייכא רק כשייש לנו ספק מהוי נאלל העירוב אם מבוגר יום או משחשתה, ולהלן מחלוקת החזקה לומר שנאלל בשעה מאוחרת יותר, אבל כשראינו את הומן שבו נאלל והוא בין השימושות, לא שייכא בויה חזקה לומר שזמנן וזה הוא כבר לילה, וכ"ש שהעירוב השני שהונח בין השימושות פסול, שבודאי אין לו חזקה בשורתה. אמן ברשב"א וリスト"א [ערובין דף עו]. כתבו שرك העירוב השני שהונח בין השימושות פסול הוואיל ואין לו חזקת כשרות, משא"כ העירוב הראשון דהונח בכשרות. והביא"ל נתקשה קצת מאי שייכא בויה חזקה, וכותב דכיוון

* * *
ביאורים והערות

כיסוי גוף המשמש מעיניינו.

41. עיין ש"ת נוב"י [מהדו"ק יוז"ד סי' סה] שכותב להסתפק אם יאמר בויה דין שני שבילין, שאם בא להיאשל עלייו ועל חבירו אין מילין בתרתי דستורי, וכותב דממה שנקטו בוגם' את החיזור באופין שאדם אחד הניח את שני העירובים ולא נקטו באופין שניים הניחו שני עירובין, משמע שבא לרמזו שאפייל הוא שואל על שנייהם בכ"א מילין, והניח בצע"ע.

42. ובש"ת משכנות יעקב [אי"ח סי' קל] כתוב שהמעין בסוגיות הגם' בעירובין [דף לה-לו]. יראה דמה שהחיזרכו חזקה כשרות לעירוב הוא מושום דעתך שאין לעירוב עצמו חזקה יש לאדם חזקה תחום ביחסו הפטולת את העירוב, אלא שנידון זה תלוי בדיין ספק דרבנן כשייש חזקה להחמיר, רנהליך בויה שם בגמ' ר"מ ור' יוסי לעניין טמא בטומאה דרבנן שיש ספק אם טבל, שר"מ היקל ור' יוסי החMRI. וכיוון שר' יוסי החMRI לילך בתריו חזקה הטומאה, ה"ז אינו מיקל לעניין עיוב אלא כשייש חזקה לעירוב. אבל לפ"ז ר"מ המיקל בספק דרבנן אף כשייש חזקה לאיסור ה"ז יש להקל בעירוב. ולהלכה נחלקו הראשונים, שהרמב"ם [פ"י מקואות ה"ז] פסק כר"מ לקולא, והרש"ב"א פסק לחומרא, והש"ץ [כללי ס"ס ס"כ] הביא רק את דעת הרשב"א להחמיר בויה, והפר"ח נחלה ופסק כהרמב"ם.

ומעתה הקשה המשכנות יעקב דכוין שהטרו בהלכות נטילת ידים פסק להקל כר' מאיר, א"כ למה פסק בהלכות ערובין להחמיר, ולא הביא דין זה בהלכות תחומיין רק בהלכות עירובי חיצירות.

קנין הלכה

מראוי מקומות

শপ"ם אנו מסופקים בזמן הזה שבו נאכל או חסיב יומ או לילה, תלין שבודאי היה העירוב קיים עד הזמן שצורך להתקיים מדינה [ולכן תלין מחתמת החזקה שומן וזה היה לילה].

עירוב שהונה מבועד يوم ונאכל בין השמשות דר' יהודה

עיין ביה"ל [דר' נאכל] שנסתפק אם הוא דמקילין לפי הרמב"ם ורש"י והש"ע בעירוב שנאכל ביה"ש, אם הוא גם בנאכל בביה"ש דר' יהודה, [עיין בהערה בסעיף הקורום דהינו שיעור ג' מל' אחר שקיעת החמה], או דכיון שלפי ר' יוסי זמן זה של ביה"ש דר' יהודה הוא ודאי יומ, ועיקר ההלכה במחלוקת ר' יהודה ור' יוסי היא בר' יוסי⁴³ רק שלענין מן ניסת השבת מהמרון בר' יהודה, א"כ אפשר שאין להקל בעירוב שנאכל ביום זה.

סעיף ד

מקור הדין שמברכים על עירובי תחומיין הוא ברמב"ם [פ"ו ה'כ' ד] וכן הביא המ"ט בשם ספר העתים. והראב"ד נחלה וכותב שלא נצטווינו לעשות עירוב תחומיין, דבשלמא עירוב הצרות נצטוינו לעשותו כדי לעשות היכר שלא להוציא מרהי' ליה"ר, אבל עירוב תחומיין אינו אלא קולא. והמ"ט ביאר דעת הרמב"ם שהברכה היא על כך שנצטוינו שלא לצאת חוץ לתחום אלא ע"י עירוב, וכשם שמברכין על נת"י ושותפה.

המערב ברגליו האם מברך

כתב הparm"ג [ס"י חט מ"ז ס"ק ז] שהמערב ברגליו אינו מברך, דכיון שכאשר מערב ברגליו סגי במחשבה ואין האמירה מעכבות, לא תיקנו חכמים ברכה על דברים שככל, ואף אם יאמר בפיו לא יברך, וכמו שכותב [ס"י תלו] לעניין ביטול חמץ שלא תיקנו ע"ז ברכה אלא כאשר מבטל בפיו, וסיים דצ"ע. ויש שהביאו ראהי מלשון ספר תוספת שבת [סימן זה ס"ק י] שסביר שגם המערב ברגליו טוען ברכה.

סימן תמו

סעיף א

מקור הדין שבסעיפים א-ג הוא בוגם עירובין דף לח ע"א וע"ב.

בסעיף זה נתבאר הדין שיו"ט ושבת הסמכים זה לזה נחשבים שתי קדושים ואינם בגדר קדושה אחת, ויש בדבר להקל ולהחמיר, להקל, שיכל לערב עירוב תחומיין ליו"ט ולא לשבת או איפכא, וכן יכול לערב עירוב אחד ליו"ט ועירוב אחר לשבת, וכך שיבוארו פרטוי הרים להלן [סעיפים ב-ג], ולהחמיר, שאם רצה לקנות שביתה לשני הימים והניח עירוב לשם כך, ונאכל עירובו ביום הראשון, אין לו עירוב ליום השני כיון שהוא השני הוא קדושה בפ"ע.

ראש השנה هو קדושה אחת

מכואר בוגمرا ביצה [דף ד]: שני ימים טוביים של ראש השנה הם קדושה אחת, ولكن ביצה שנולדת ביום הראשון אסורה גם

* * *
ביאורים והערות * * *

43. עיין שערritz הצעון [ס"י רLG ס"ק כא] שכותב לעניין זמן תפילה מנחה בדיעד, דאפשר שאף לדעת הגאנונים [והגר"א שאחוז בשיטתם שאחרי השקיעה מתחילה זמן בין השימוש, מ"מ בשעה"ד יכול לסמוך על ר' יוסי וכפשתות סוגיות הגם' בברכות [דף ב.] ובפסחים [דף ב.]. דקי"ל דעת צאת הכוכבים ימما הוא.

קנין הלכה

מראei מקומות

ביום השני, וכן אין אפשרות לערב ליום הראשון לצד אחד וליום השני לצד אחר. ונהלכו הראשונים בדין זה:
 א] הרמב"ם [פ"ח ה"ח] והרש"א [עבודת הקודש ס"א] כתבו שראש השנה נחשב קדושה אחת גם ל��לא, שאם הניה עירוב ונאלל ביום הראשון קנה שביתה לשני הימים.
 ב] הרבא"ד השיג על הרמב"ם שלא אמרו קדושה אחת אלא לחומרא ולא ל��לא.

להלפתה: המשנה ברורה [ס"ק יא] פסק כהרמב"ם.⁴⁴

עיין מג"א [ס"ק א] שהקasha מסימן תקג' שתתברר שאסור לבשל בר"ה מיום ראשון ליום שני, שלא אמרו קדושה אחת אלא להחמיר ולא להקל. וכותב המג"א דצ"ל דاتفاق לקדושה אחת הן מ"מ יום הראשון הוא עיקר ויום השני טפל לו, [נראה דכוונתו שביהם ליום הראשון יש לדון את היום השני כיום חול], ולכן לענין בישול מיום ראשון לשני שפיר אמר השו"ע [ס"י תקג], משום דיש לראותו כמבשל מיו"ט לחול, אבל לענין עירוב תחומיין גם עד כמה שנחשוב את היום השני כיום חול ביחס ליום ראשון, שפיר אפשר לסגור על העירוב שהונח מעיו"ט, דהיינו ביום חול מותר לצאת מחוץ לתחום.⁴⁵

שני ימים טובים של גלויות

בגמ' ביצה מבואר שני ימים טובים של גלויות הם בוגדר ספק, ולכן ביצה שנולדה בוה מורתה בוה, וכן יכול לערב ב' עירובין שונים לשני הימים.

שבת וויה"כ הסמוכים זה לזה

כתב הרמב"ם [פ"ח הי"א] דנראה שבזמן שבו מקדשים על פי הראייה והיו שבת וויה"כ סמוכים זה לזה הרי הם קדושה אחת, והטעם משומש שכל האסור בוה גם בוה, וכותב הרשב"א [עבודת הקודש] דכן נראה.

סעיף ב'

דיני עירוב תחומיין ביו"ט שחול בערב שבת [וכן בשבת שחול בערב יו"ט] ובשני ימים טובים של גלויות המתבאים בסעיף זה מיוסדים על שני נידונים עיקריים:

ב' ביאורים והערות

44. כתב בספר נתיבות שבת [פרק מה העשרה ה] שם אחד מימי ר'יה חל בשבת הראי שמי הימים הם שתי קדושיםות, ונפק"ם שבזמן שמקדשין ע"פ הראייה ונפל يوم שני של ר'יה בשבת, ועריך מעיו"ט ונאלל עירובו ביום הראשון, אין לו עירוב בשבת. אמן כshall יום אי של ר'יה בשבת והנich עירוב מעיו"ט, נמצא שיש לו עירוב ביום הראשון שהוא גם יו"ט וגם שבת, וזה מועל גם ליום השני אף אם נאלל ביום הראשון שהוא קדושה אחת עם היו"ט שיש ביום הראשון.

45. והגוז"א [ס"י תקג] כתב שלפי הרמב"ם שהם קדושה אחת גם ל��לא, מותר גם לבשל מיום ראשון לשני. והביה"ל [ס"י תקג] תמה דהא מן התורה ביום הראשון קודש והשני חול והרי אסור לבשל מיו"ט לחול. ותירץ אמרין הוויל ואי מיקלעי ליה אורחים, ולכן הבישול מיו"ט לחול אינו אסור מהתורה אלא מדרבנן, ולענין אישור דרבנן די בזה שתיקנו יו"ט שני של ר'יה כקדושה אחת. ולפי"ז כתוב שם הביה"ל שלפי הגור"א בדעת הרמב"ם אין לבשל מיו"ט ראשון לשני אלא בשעה מוקדמת, באופן שאם יבואו אורחים יוכל לאכול מה התבשיל, ואסור לבשל בסיכון יציאת היום הראשון. אמן להלכה נקטין שבכל עניין אין לבשל מיו"ט ראשון של ר'יה ליו"ט השני.

קנין הלכה

מראוי מקומות

א) איסור הכהנה

בגמ' [עירובין דף לח: וביצה דף ב.] מוכאים דברי רבה הדורש מהפסיק והיה ביום הששי והכינו, חול מכין לשבת וחול מכין ליו"ט, ואין יו"ט מכין לשבת ואין שבת מכינה ליו"ט.

וכתבו התום' [דף לח. ד"ה משום] שאיסור זה הוא מן התורה. וمتבאר גמ' [ביצה דף ב.] שאיסור זה הוא אף בדבר הנעשה מלאיו, כגון ביצה שנולדה בשבת שאחריו יו"ט, שנגמרת הביצה בימי התרגנולת בו"ט, ונמצא שיו"ט המכין לשבת, ויש בכיצה זו איסור תורה.⁴⁶

ולכן אם אדם מניח עירוב בו"ט לצורך שבת שאחריה, נמצא שיו"ט המכין את העירוב של שבת ויש בו איסור הכהנה הרבה.⁴⁷ ויש גם אופנים שאינם בוגדר הכהנה ממש רק נאסו מדרבנן ממש דרראיין כהנה, יותבראו פרטיו הרדיים להלן.

ב) איסור קניית שביתה בו"ט או בשבת

כיוון שעירוב החומין מהני מטעם קניית שביתה, וזה בקונה בית בשבת, לכן אסור חכמים להניח עירוב מיו"ט לשבת שאחריו. ולהלן יתבאר באיזה אופנים הקלו בו.

ונבואר עתה כמה אופנים של עירוב החומין לצורך יו"ט ושבת סמכים זה זה:

א) אם הניח מערב יו"ט שני עירובים, האחד לצורך יו"ט והשני לצורך שבת שאחריו, הרי זה כשר, ואין לחוש בו איסור הכהנה ולא לאיסור קניית שביתה בו"ט כיוון שהכל הונח מערב יו"ט, וזה הרין הפשות במשנה [דף לח].

וכן אם הניח פת אחד לצורך שני הימים, ומשאר אותה באותו מקום לצורך היום השני, [והיינו שרצה גם ביום השני לknوت שביתה לאותו צד], ה"ז כשר אם יודע שאכן הפת קיימת גם ביום השני.

ב) אבל אם עירוב בפת ליום טוב ולמחר בא ליתן פת אחרית לעירוב, מבואר בგמרא [דף לט]. דאסור אף אם בא לknות שביתה באותו מקום. וכבר ריש' הטעם דכיוון שונות עכשו פת חדש צריך לקנות עליה שם עירוב, וזה מכין מיו"ט לשבת, וכן כתוב השוע'ע.⁴⁸

ג) וה"ז אם עירוב בפת ליום הראשון ונמלאת העירוב אחרי שקידש היום וחור למהר, ובא ליתנו באותו מקום אחר ע"מ לknות שביתה לשבת במקום השני ה"ז אסור, כן כתוב הרשב"א וכ"כ הפרישה, והובא במשנה ברורה [ס"ק בג], ודלא בהט'ז [ס"ק ג]. והטעם כתוב הרשב"א דכיוון שאתמול לא היה לו היתר בצד הזה ועכשו הותר, נראה כמו מיו"ט לשבת.⁴⁹

באיורים והערות

46. ולפי Tos' וודר וראשונים איסור זה של הכהנה [הנΚרא הכהנה דרביה] אינו שייך לאיסור הכהנה משבת לחול, שהוא איסור קל, שלא יעשה מעשים בשבת המcinim מלאכה לימות החול, כגון שלא יחשיך על התהום כדי לילך מיד במוציא שבת לתלוש פירות מהפרדס.

47. ונתבאר בgem' [דף לח:] שיש שני עניינים של הכהנה בהנחת עירוב מיו"ט לשבת [וכן משבת ליו"ט]: א. עצם חלות העירוב, שאם העירוב היה חל בו"ט לצורך השבת שאחריה היה זה בגדר איסור הכהנה דרביה, אך הוואיל וקייל'ל דתחלת היום קונה עירוב ולא סוף היום, [פירוש חלה העירוב היא בתחלת היום השבת ולא בסוף היום של ערב שבת], לכן לא מיקרי שהערוב חל בו"ט לצורך השבת שאחריו, וכן אין בזה איסור הכהנה. ב. מלבד עצם חלות העירוב, אם צריך לעשות מעשה בו"ט, או אף לומר אמרה כדי שיחול העירוב, גם מעשה ואמריה אלו נחשבים הכהנה מיו"ט לשבת או עכ"פ נראים הכהנה, וזה אסור, ויש בזה פרטים רבים שיתבראו להלן, מתי ה"ז נראה כהנה ומתי אינו נראה.

48. אף שמצד עצם חלות העירוב מיו"ט לשבת אין איסור הכהנה הוואיל ותחלת יום השבת קונה עירוב, ונמצא שבת הכהנה לעצמה, מ"מ את האמרה שאומר שביעירוב זהה היא מותר לילך, אינו יכול לומר בשבת, כיון שאינו יכול לכון את הרגע של תחילת השבת, וצריך לומר זאת קודם השבת, ונמצא מכין מיו"ט לשבת באמירתו, כן מבואר ברש"י [דף לח: ד"ה והוא קא מכין] ובשעה'צ [ס"ק יג].

49. והפרישה כתוב דכיוון שעקר את העירוב מקומו שלא ע"מ להחזיר אותו למקום, נעקר ממנו שם עירוב וזה כמערב בפת חדשה.

קנין הלכה

מראei מקומות

[ד] עירב בפת ליום הראשון מערב ברגליו ליום השני, כך מבואר בוגם [דף לט].⁵⁰ ה] ולענין מי שלא עירב ליום ראשון כלל, ובא לעירב ברגליו ליום השני, עיין שער החזון [ס"ק ט] שהביא שבריטב"א מבואר אסור, משומן דנראה מכין מיו"ט לשבת.⁵¹ ובשעה"צ הוסיף טעם, דאפשר לקנות שביתה ביו"ט.⁵² וכח השעה"צ [ס"ק ח] דכן מוכח מהרשב"א בחידושיו דא"א לעירב ברגליו בתחילת מיו"ט לשבת, וכן כתוב חמ"ז [ס"ק א], אך הוסיף השעה"צ שבריטב"א [עבדות הקודש] לכואורה לא ממשמע כן, והניה בצע".
 ו[עירב ברגליו ליום הראשון ובא לעירב בפת ליום השני, אסור, כך מבואר בוגם [דף לט]. ונתבאר שם הטעם שאין מערבי בתחילת בפת, והיינו דכאשר קורא לפת שם עירוב בתחילת, הרי זה מכין מיו"ט לשבת.
 ז] עירב ברגליו ליום הראשון מערב ברגליו ליום השני, כן מבואר בוגם [דף לח], והיינו שמערב בשתייה ואינו אומר בכך שקונה שביתה למהר, ולכון אינו נראה מכין מיו"ט לשבת. ונחלהו הראשונים בדין זה:
 א. הריטב"א והרשב"א [בחידושיו] כתבו דהא דרשוי לעירב ברגליו ביום השני הוא דוקא באותו מקום בו עירב אתרמול, דאו אינו נראה מכין מיו"ט לשבת, אבל אינו יכול לעירב ברגליו במקום אחר.
 ב. ברישב"א [עבדות הקודש] מפורש שיכיל לקנות שביתה ברגליו גם במקום אחר. והובאה המחלוקת בו בש"ת נוב' [מהדרות א"ח סי' מח, ובגלוין רע"א בש"ע].
 והטור והשו"ע כתבו כחריטב"א שמערב ביום השני ברגליו באותו מקום.
להלפקה: הנוב' נקט להקל בזה אם הדבר נחוץ ולצורך גדול. אמנם הבית מאיר צידך להחמיר, וכן כתוב בשעה"צ [ס"ק יא] דנראה דיש לחוש ולהחמיר.

בדיעבד

בכל הידנים הנ"ל כל הימי שכתו שאסור לעירב, גם בדיעבד לא חל העירוב. [אך כתבו הב"ח והא"ר שבמקומות שהתרטו לעירב ברגליו בשתייה ועבר ואמר בפיו, קונה בדיעבד שביתה, והוא בא ביה"ל ד"ה שאינו].

עירוב מיו"ט לחבירו בשני י"ט של גלויות

בגמרא ביצה [דף ז]. אריה אמר ר"ח בר אשי אמר רב מניה אמר ערובי תחומיין מיו"ט לחבירו [פ"י מיו"ט ראשון ליום שני של גלויות] ומתנה [פ"י] שאומר אם היום קודש ומחר חול אני צריך לעירוב, ואם היום חול ומחר קודש הריני קונה שביתה בפת זו. ובכא אסר, ואמרו בוגם דעתך הוא משומן "دلמייני שביתה בשבת לא", ופירש"י דלא התירו לקנות שביתה ביום אפיקו מספק. והובא דין זה בש"ע לסתמן [ס"י תקכח ס"ב].

בנ"י ועירום והערות

50. ולא נתפרש בוגمرا אם הא דמערב ברגליו הוא דוקא באותו מקום בו עירב בפת או אף במקום אחר. והננה לפי מש"כ השעה"צ [ס"ק ח] דמעבודת הקודש משמע שאפשר לעירב ברגליו בשני אף אם לא עירב בראשון כלל, פשיטה שיכיל לעירב בשני באותו מקום אחר, אך לפי הוויטב"א שאסור לעירב בשני אם לא עירב בראשון יש לעין בזה, ולכאורה ציין להחמיר, ועיין להלן [אות ז], אלא כיון כאשר כבר קנה שביתה ביום הראשון בפת או ברגליו, אבל אם לא קנה שביתה ביום הראשון ה"ז נראה מכין מיו"ט לשבת.
 51. והיינו דאף שמוכיח בוגם [דף לח]: דיכול אדם לעירב ברגליו בשתייה, בלי לומר בפירוש שקונה שביתה, ולכון אין בזה איסור הכהנה, מ"מ סובר הריטב"א דלא הקלו.
 52. משא"כ כאשר כבר עירב בפת או ברגליו ביום הראשון, אין הוא קונה שביתה חדשה ולא אסרו בכח"ג.

קנין הלכה

מראei מקומות

האם שיק איסור הכהנה בב' ימים טובים של גלויות

המשנ"ב [ס"ק יט] כתוב בשם החוי אדם שגם מיו"ט ראשון ליו"ט שני של גלויות ה"ז אסור משום הכהנה, אמנם לא כאותה לא מצינו שהוא איסור הכהנה דרכה שיק איסור מיו"ט ראשון ליו"ט שני של גלויות, שהרי ממן נ"ג אחד מהם חול ולא שיק לומר שהיתר ההליכה ביו"ט השני הוכן ביו"ט הראשון, וכך כתוב בש"ת נודע ביהודה [מהדרות א"ח סי' מה].⁵³ [ומה דאסור בעלמא לעשות הכהנות מיו"ט ראשון ליו"ט שני אף כשהאין בהן איסור מלאכה, הוא משום שוו"ט שני כלו יוגבי י"ט ראשון והוא בטורה בשיטת צורך חול דאסור, אך אין עניין לאיסור הכהנה דרכה שיש לו עיקר מן התורה].

הניח ברייעבר עירוב תחומין מיו"ט ראשון ליו"ט שני

רוב הפסוקים נקטו לאיסור להניח עירוב תחומין מיו"ט ראשון של גלויות ליו"ט שני, אף כשהאין שני היו"ט סמוכים לשבת, ובמקרה בריש"א [עובדת הקודש], ושלא בתנוב"י [הנ"ל] שהיקל אף לתחילת השבת. אמנם בדיינר אם הניח פת לעירוב מיו"ט לחכירו [על תנאי] כתוב הא"ר [ס"י תקכח] דחל העירוב, והובאו הדברים בפמ"ג [מ"ז ס"ק ב] ובביה"ל [ד"ה מפני].

סעיף ג'

מקור הדין שצורך שיוכל להניע ביו"ט הראשון אל העירוב שהניח מועד י"ט לצורך היום השני בגמרא דף לה; ונתבאר שם הטעם בדברין שתהא סעודה הרואיה מבعد יום, והיינו דאף שמצד עצם חלות העירוב לשבת שאחריו היו"ט היה סני בזה שיעמוד בכניסת השבת בתוך אלפיים אמה מהעירוב של שבת, ולמקום הזה הוא יכול להניע גם מבعد יום כי הוא בתוך אלפיים לעירוב שהניח ליו"ט שלפני השבת], מ"מ לא סני בזה אלא בעין שמכה תחום העירוב של י"ט יכול להניע אל העירוב עצמו של שבת, דברין שיוכל לאוכלו מבعد יום, בכך תיכון חכמים שאף שקניית השכינה היא בתחילת השבת [ולא בסוף היום שלפני השבת], מ"מ בעין שתהא סעודה הרואיה לאכילה מבعد יום. ונמצא עיקר הדין המבואר בסעיף זה, שצורך שהוא של שבת בתוך תחום אלפיים של העירוב של י"ט.

וכתיב המג"א [ס"ק ג] שימושם מדברי המ"מ שדין זה נאמר גם בשני י"ט של גלויות, דאף שגם נ"ג אחד מהם חול, מ"מ אין לו עירוב ליום השני כיון שהוא של העירוב אל העירוב ביום הראשון, אף שהוא רק מחמת הספק.

סעיף ד'

מקור הדין של איסורי חצירות וմבאות ביום הכיפורים הוא בגמ' כריתות דף יד. דיש עירוב והוצאה ליום הכיפורים, וכן פסק הרמב"ם [פ"ח ה"ד]. איסורי תחומין נהוגין אף ביו"ט כאמור גמרא בכמה וכמה מקומות, וכ"ש שנוהגנו ביו"כ"פ.

הא דמערבין עירובי חצירות וכן עירובי תחומין במאכלים אף שאסור לאוכלים ביו"כ, מבואר גמרא [דף ל] "אמרו להם בא"

53. עי"ש בתנוב"י שהביא את דברי Tos' [ביבצה יז. ד"ה מא] שכתו בסוף דבריהם שהאיסור הוא משום הכהנה, אך כתוב שלדבריהם איירוי הגמ' בב' י"ט של גלויות הסמוכים לשבת, שכזה בודאי קונה שביתה לשבת, רק הספק הוא אם קונה ביום חמישי או ביום שישי, ואת זה אסרו אף כאשרה מספק, אבל בעלמא בב' י"ט שאיןם סמוכים לשבת כתוב התנוב"י שלא שיק איסור הכהנה דרכה כלל.

קנין הלכה

מראei מקומות

לכ"ש אי אתם מודים שמערבי נגדל ביום היכופורים, ומשמע מסגנון הלשון והטעם משום שהעירוב ראוי לקטנים, וכן פירוש"
[שם ד"ה שמערבי]⁵⁴.

סעיף ה

בנראה [כיצה יב]. מבואר שביו"ט מותר להוציא ספר תורה וקטן, אף שאין זה הוצאה לצורך אוכל נפש, אמרין דמתוך שהורתה הוצאה לצורך אוכל נפש התורה נמי שלא לצורך, וכן כתבו הראשונים הוצאה שלא לצורך כלל אסורה. ונחלקו אם יש בזה איסור תורה [כנ דעת התומ' והרא"ש שם] או איסור דרבנן [כנ משמע מרשי' ומהרמ"ס פ"א משביתת יו"ט].
ורנו הראשונים אם גיורת איסורי דירין ותקנת עירובי חיצות ושיתופי מבואות נאמרו ביו"ט:
א) הר"פ [כיצה דף ו], כתב וקייל דיו"ט צrisk עירובי תחומי וא"צ עירובי חיצות ושיתופי מבואות. וכותב הר"ז [שם ד"ה וקיימא]
שמשמע מהר"פ שנם הוצאה שלא לצורך כלל לא אסורה בחיצות וմבאות, ורק בכרמלית אסור. [לכארה משמע כן גם ברמ"ס
(פ"ח עירובין ה"ד), והגר"א (ס"י תקיה ס"א) כתב דו גם דעת הרא"ש. וכותב הר"ז הטעם דכיוון שרוב הוצאות נעשות לצורך,
לכן לא גורו איסורי חיצות כלל ביו"ט, אף שלא לצורך].
ב) אבל ברשב"א [עבדות הקודש] מבואר שאסר הוצאה שלא לצורך כלל גם בחיצות וmbאות. וכותב הר"ז שבחו"שים כתוב
הוכחה לשלון הנראה כשיתר הרשב"א.

להלכה: השו"ע בסימן זה כתוב בסתמא שביו"ט לא תיקנו עירובי חיצות, ומשמע שמותר להוציא מביה לחצר אף שלא לצורך
כלל.

הרמ"א [ס"י תקיה ס"א] הביא את פסק הר"ז שכטב שאם תניח עירוב חיצות מותר להוציא אף שלא לצורך, והיינו שהחמיר
בזה.⁵⁵ והמשנה ברורה [ס"י תקיה ס"ק י] הביא את דבריו הרש"ל שכטב שנוהנים שלא לעשו עירובי חיצות בערב יו"ט וכדרעת
המחבר, וכותב הרש"ל שאין לשנות המנהג, אמן לכתילה כתוב כשמעיב עירובי חיצות בערב פסח לכל שבתות השנה כולל
גם יו"ט, ויאמר וכלל יו"ט כדי לצאת גם דעת המהמירים.⁵⁶ והוסיף הרש"ל שאין זה נקרא שינוי המנהג כיון שאינו עישה מעשה
חדש.

המשנה ברורה העתיק [ס"י טטו] בדברי הרש"ל האלו. והחוו"א היה מניה עירוב חיצות גם בערב יו"ט ואמר שעשוה כדעת
הרמ"א שהחמיר בזה [ארחות רביינו ח"ב ע"מ קא].

ביאורים והערות

54. והנה קייל דאין מעובין במאכלות אסונות, ולא אמרין זראים הם לחולה שיש בו סכנה, ואעפ"כ מעובין ביה"כ על סמך חז"כ על
לקטנים, ומזה למד המרחתת [ח"א ס"י יב בהערה] שקטן לא נצווה כלל להתענות ביה"כ, ואין זה מטעם פיקוח נפש, ולכך פשוט שאין
isisoor לפסות לקטן].

55. ומה אמר מרדכי [ס"י תקיה] כמה למה הרמ"א לא השיג על השו"ע בס"י טטו.

56. והוסיף הרש"ל דמי שמערב בכל ערב שבת יאמר יהא מותר לנו להוציא "בשבת זו וביו"ט הבא עליינו לטובה".

שאלות חוזרת על החומר הנלמד בחודשים שבט ואדר תש"פ

או"ח הלכות עירובין סי'טו – תטז

מיוסדות על טור וב"י, שו"ע ט"ז ומג"א, משנ"ב שעה"צ ובייה"ל

סימן תטז

- א. מי שיצא חוץ לתחום שלא לדעת והוצרך ליפנות;
- (1) כשהיש במקומו מקום צנוע - האם מותר לו להתרחק ממנו?
 - (2) כאשר במקומו מקום צנוע - כמה מותר לו ללכת למקום צנוע?
 - (3) האם יש עדיפות שיתקרב לאותו מקום שיצא ממש?
 - (4) ומה יעשה כשכלצד תחומו מקום הצנוע יותר רחוק מבצדדים אחרים?
- ב. אחרי שנפנה במקומות הצנוע, כמה מותר לו לכת מסמך;
- (1) כשהלא נמצא עד תחומו ונכנס לשם?
 - (2) כשהמצוא בתוך ד' אמות של התחום?
 - (3) כשהמצוא הרחק מתחומו?
 - (4) כשהמצוא בתוך תחום עיר אחרת שלא שבת בה?
- ג. מה הטעם שהתריו לכת ליפנות?
- (1) מה הגדר של מקום צנוע בשדה?
 - (2) כשההטעם לו מקום צנוע סמוך לבתי עכו"ם ומרוחק יותר יש לו סמוך לבתי יהודים, האם יכול להרחק עד בתיהם יהודים, ומה הטעם?
- ד. אדם שיצא מתחומו לדעת - כשהוזר לתחומו ליפנות האם יוכל לצאת לא יצא?
- (1) האם דין אלו של כבוד הבריות שייכים גם בקטנים או רק בגודלים?

סימן תטז סעיף א

- ה. מי שיצא חוץ לתחום ברשות, כגון מילדת או לפיקו"ן וכדו;
- (1) כמה יש לו באתנו מקום שהגיא לשם?
 - (2) ומה הדין אם שיעור זה מובלע בתוך תחומו שיצא ממש?
 - (3) ומה הדין אחר שעשה הפעולה שהוצרך לצאת בשבייה?
 - (4) ומה הדין אם הגיע לעיר?

סעיף ב

- ו. יצא ברשות ובאמצע הדרך הודיעו לו שכבר נעשית המצווה שיצא בשבייה;
- (1) כמה יש לו לכת מקום שעומד עכשו?
 - (2) ומה הדין אם מקצת התחום שיצא ממנו בراتות מובלע בתוך השיעור שיש לו?
 - (3) אם שב לתחומו - האם יש לו גיב אלפיים לכל רוח?

סעיף ג

- ז. יראו להצלת נפשות ומפחים להשאר שם, האם מותרים לחזור למקוםם בשבת?
- (1) אם יש להם כלי זיין, האם מותרים להחזירם אתם בשבת?

סימן תטז סעיף א

- ח. האם מותר לעשות עירובי תחומיין לכתחילה - לדבר מצוה ולדבר הרשות?
- (2) למה נקרא 'עירובי תחומיין'?
- ט. כשההנich עירובי תחומיין בירוחוק אף אם מביתו שבעיר לכיוון מזרחה, כמה יכול לילך בשבת מביתו לכיוון מזרחה?
- כ. באופן הנ"ל, כשה חוזר מקום עירובי לכיוון מערב, האם יכול להמשיך לכת מביתו לכיוון מערב;
- (1) כשאלף אמה מביתו כלים באמצעות העיר?
 - (2) כשאלף אמה מביתו כלים בסוף העיר?
 - (3) כשאלף אמה מביתו כלים מוחץ לעיר?

- יא. כשהנich עירובו ב裏וחק אלפיים אמה מביתו שבתוֹן העיר לכיוון מזרח וחוזר ממקום עירוב עד ביתו, האם יכול לлечט מביתו לכיוון מערב, וכמה;
- (1) בעיר שלן בה?
 - (2) כשלן במקום שביתתו וכלה מדת האלפיים שלו באמצע העיר?
 - (3) כשלן בעיר זו והגע מדתו בחוץ עיר אחרת?
 - (4) כשהיה בינו המשמות לבד בביתו ואח"כ הילך למקום קניית עירובו ורוצה לחזור ללון בביתו?
- יב. לדעת השו"ע;
- (1) האם יכול להניח עירובו בתוך אלפיים אמה מהעיר והוא יותר מאשר אלפיים אמה מביתו?
 - (2) ולדעת זו, בכח"ג כשלן ביתו והילך בשבת למקום עירובו ורוצה לחזור, עד היכן מותר לлечט?
 - (3) ומה הביאור בדבר חלק בין הליכה לחוצה?
 - (4) והאם בעין שיהיה בינו המשמות בבית הסמוך לחומת העיר?
- יג. (1) מה הדין לדעת הרמ"א בשאלת הניל'?
- (2) איך פסקו האחראונים כדעת השו"ע או כדעת הרמ"א?
 - (3) איך הכריע הביאוה"ל בזה?
- יד. כשהנich עירובו ב裏וחק אלפיים אמה מביתו, והואلن ביתו ועדין לא יצא מביתו;
- (1) האם מותר לילך מביתו לצד האחר בתוך העיר, ומה הטעם?
 - (2) ומה הדין אם נמלך משבייתה?
 - (3) ומה הדין בעבר שבת השניה?
- טו. כשמנייח עירובי תחומי, שיש לו אלפיים אמה לכל רוח;
- (1) האם מותר לילך מביתו לכל רוח או רק נגד המיקום שקנה שביתה?
 - (2) איך מחשבין אלפיים אמה לכל רוח, כשהוא בעיר וכשהוא בשדה?
 - (3) אם פגע עיר בתחוםו וכלה מידתו בסוף העיר, האם מותר לילך בכוונה?
 - (4) והאם מותר לילך חוצה לו, לצפון ולדרום, ומה הטעם?
 - (5) ומה הדין בכח"ג שכלה מידתו באמצע העיר?
 - (6) והאם בעין שיהיה כל רחבה מובלעת בתוך התחום?

סעיף ב

- א. מי ששותב במקום אחד והנich עירובו בעיר אחרת כדלהן, האם יש לו את כולה וחוצה אלפיים אמות או רק ד' אמות או פחות מכך;
- (1) כשהנichו ברשות היחיד המוקף מחיצות?
 - (2) כשהנichו בעיר חרבה, שהי בו דיירין ונחרבה, ומהוצאות החומה נשארו?
 - (3) כשהנichו במערה הרואה לדירותין?
 - (4) כשהנichו במערה שאינה רואה לדירותין?
 - (5) כשמיחסות העיר לא היו מוקפות לשם דירה?
 - (6) כשהKİפה רק סאותם?

סעיף ג

- (1) המניה עירובו בתוך עירו ששותב שם, מה דינו ומה חידוש בהלכה זו?
- (2) המניה עירובו בעיורה של עיר או באמה אחרונה של העייר, מהican מודדין תחומו?

סעיף ד

- המניה עירובו מחוץ לתחים;
- (1) האם מודדין לו ממש, ומה הטעם?
 - (2) האם נשאר לו שביתתו בביתו, ומה הטעם?

סיום טט סעיף א

- ד. הנוטן עירובו בבית הקברות כדלהן, האם עירובו עירוב, ומה הטעם;
- (1) כשמנייחו שם בשביל כהן?
 - (2) כשמנייחו בשביל ישראל על קבר של בני מעצים ובאנבים?
 - (3) כשמנייחו בשביל ישראל על קבר של בני שהוא כוכך מהקרקע?
 - (4) כשמנייחו בשביל ישראל על קבר של קרקע?
 - (5) כשמנייחו בשביל ישראל על הקrkע שבצדדי הקבר?

- ה. 1) דבר שמניחין לעירוב האם צריך להיות ראוי דוקא למי שהניחוה בשביילו?
 2) מקום הנחתה העירוב האם צריך להיות ראוי דוקא למי שהניחוה בשביילו?
- ו. 1) הניח העירוב בבית הפרס;
 2) האם هو עירוב לישראלי?
 3) האם הוא עירוב לכחן, ומה הטעם?
- ז. 1) מה הנפק'ם בין בית הקברות לבית הפרס לגבי כהן ליכנס שם עם אהל זורק?
 2) ולפי'ז מה הדין אם הניח העירוב בשבייל כהן בקבר ייחידי של קרקע עולם, ומה הטעם?
 3) האם צריך גודל מסוימים למגדלים?
 4) האם צריך כלי מסוימים ליטול שם העירוב?

סעיף ב-ג

- ח. נתקוין לשבות ברה"ר והניח עירובו באופנים דלהלן, האם هو עירוב, ומה הטעם;
 1) כשהניח עירובו בראשות היחיד?
 2) כשהניח עירובו בכרמלית?
 3) כשהניח עירובו על גבי אילן למעלה מעשרה?
 4) כשהניח עירובו על גבי אילן למטה מעשרה?
 5) כשהניח עירובו בראש הקנה או הקונדס הצומחים מן הארץ?
 6) כשהניח עירובו בראש הקנה או הקונדס והם רכים כירק?
 7) כשהניח עירובו בראש קנה תלוש ונעוז בקרקע רה"ר גבוהה עשרה ורחב פחות מרבעה?
 8) כשהניח עירובו בראש קנה תלוש ונעוז בקרקע רה"ר גבוהה פחותה מעשרה ורחב ארבעה?
 9) כשהניח עירובו בראש קנה תלוש ונעוז בקרקע רה"ר גבוהה עשרה ורחב ארבעה?
 10) כשהניח עירובו רחוק שטומה אמות מקומות שנתקוין לשבות שם?
 11) כשהניח עירובו רחוק שבע וחצי אמות מקומות שנתקוין לשבות שם?

סעיף ה

- ט. המניח עירובו בסוף התחים ונתגלו מוחוץ לתחים, האם هو עירוב;
 1) כשהתגלו בתוך ארבע אמות?
 2) כשהתגלו מוחוץ לארבע אמות?
 ג. 1) מה הדין אם גללו בעצמו בכונה?
 2) ומה הדין אם הניחו בתוך התחים רחוק מסוף התחים ונתגלו מוחוץ לתחים?
 3) ומה הסברא לחלק בין הניחו בתוך התחים להניחו בסוף התחים?
 יא. באופנים דלהלן האם هو עירוב;
 1) אבד עירובו או נשרף או נטמא - מבعد יום?
 2) אבד עירובו או נשרף או נטמא - משחישכה?
 3) ספק אם נבד מבعد יום או משחישכה?
 4) ספק אם הונח מבعد יום או משחישכה?
 5) הניח לכתילה ספק טריפה?

סעיף ז

- יב. היוצא מביתו בערב שבת והחשים בסוף התחים ולא אמר כלום, האם קונה אלףים אמה;
 1) כשיצא סתמא וחשכה לו סוף התחים ולא נתקוין לקנות שם שביתה?
 2) כשיצא על מנת להחשים שם כדי לקנות שם שביתה?
 3) והאם בעין שייחס בחדיא כשמגיע לשם כדי לקנות שביתה או סגי שייצא מביתו על מנת כן?
 ג. מי שבא בדרך וחשכה לו;
 1) האם קונה אלףים אמה בלבד?
 2) והאם צריך שיכוון לקנות שם שביתה?
 יד. 1) עיקר תקנת מצות עירוב היהנה שביתה ברגל או עירוב בפתח?
 2) האם עירוב ברגל מועיל עיי' שליח?
 טו. כשמיurb במזון, מה שיעור המזון שחייב להניח שם;
 1) כשמיurb לחולה או זקן?
 2) כשמיurb לחולה והמזון אינו ראוי לו?
 3) כשמיurb לרעבתן?
 4) כשמיurb לאדם בריא?
 5) כשמיurb בפלפתן?
 6) כשמיurb בחומץ?

- טו. 1) האם יכול לעرب בככר שנשבע שלא יהנה ממנו, ומה הטעם?
 2) האם סגי בשיעור שתי סעודות לכולם יחד או צריך שיעור שתי סעודות לכל אחד ואחד?
 3) מה הדין כשהנח העירוב ולא אמר שזה יהיה לעירוב?
- יז. 1) בחורים האוכלים אצל בעלי בתים שבתיהם בשדה וחוזרים לביתם הרבה, מהין מודדין להם תחומים, ומה הטעם?
 2) ומה הדין אם היו כל בין המשימות בבית הבעל-הבית, ומה הטעם?
 3) רועים הלנים בשדה ואוכלים ביביתם שעיר, מהין מודדין להם, ומה הטעם?

סעיף ח

- יח. 1) האם מהני לשלוח העירוב ע"י שליח?
 2) האם אמירת הנוסח מעכבת?
 3) והאם מהני כשליח מניח העירוב ובעה"ב אומר הנוסח?

- יט. 1) מה טעם איינו יכול לשלוח ע"י חרש שוטה וקטן?
 2) והאם מהני כשבועד מרחוק ורואה שמנחים במקום שצום?
 3) ומאי שנא מעירובי חיצרות דמני ע"י קטן?
 4) והאם יכול לשלוח ע"י מי שאינו מודה בעירוב?

כ. ביקש משמעון להניח העירוב ושלח לשמעון ע"י חרש שוטה וקטן או נרכי;
 1) האם מהני כשלא ראה שהגיע אליו?
 2) האם מהני כשרהה שהגיע אליו ולא ראה שנתן לו?
 3) האם מהני כשרהה שהגיע אליו וראה שנתן לו?

כא. האס אמרינן חזקה שליח עושה שליחותו באופנים דלהלן;
 1) כשהמעון שתק ולא הבטיחו שיקבלו וייחלו שם עירוב?
 2) באיסור דאוריתא?
 3) באיסור דרבנן?

סעיף ט

- כב. אמר לאחד: צא וערב לי, וערב עליו באיזה רוח שרצתה, האס هو עירוב, ומה הטעם;
 1) כשהנותודע לו רק אחר שחשיכה לאיזה רוח עירוב?
 2) כשהרגיל לערב תמיד למזרחה וערב עליו למערב?
 3) כשהיעד שרצון המשלח לערב ברוח זו וערב ברוח אחרת?

סעיף י

- כג. 1) כשבקש לעARB בדבר מסוימים או במקום מסוימים ושינה מדעת המשלח, האס هو עירוב, ומה הטעם?
 2) והאם יש נפק"מ אם ערב משל משלח או משל שליח?

סעיף יא

- כד. מי שבא בדרך ורוצה לקנות שביתה במקום מסוימים, האס קנה שביתה באמירה בלבד, וכמה יכול ללכט, באופנים דלהלן;
 1) כשהיאנו מכיר שום מקום ואומר סתם: "שביתתי בסוף אלףים מכאן"?
 2) כשה麥יר מקום מסוימים או סלע ואומר: "שביתתי במקום ההוא"?
 3) כשה麥יר אילן שהוא בסוף אלףים אמה ואומר: "שביתתי תחתיו בעירקו"?
 4) כשהצין מקום השביתה בתל גבולה עשרה טפחים או בבעקה עשרה טפחים?

- כה. באופנים דלעיל;
 1) האס בעין שיגיע למקום ההוא מבعد יום?
 2) ומה הדין אם יכול להגיע למקום ההוא בין המשימות?
 3) האס סגי שיכול להגיע למקום ההוא בנחט?
 4) והאם סגי שיכול להגיע למקום ההוא יותר מאלפיים אמה עד המקום ההוא ע"י ריצה?

- כג. 5) ומה הדין אם בשעה שאמר היה יותר מאלפיים אמה עד המקום ההוא ובשעה שקידש היום לתוך אלףים, ואם היה רץ היה יכול להגיע קודם שחשיכה?

- כו. אם לא יחד מקום שביתתו, שאמור סתם שcona שביתה תחת האילן ולא אמר 'בעירקו', האס קנה שביתה וכמה יכול ללכט - באופנים דלהלן - ומה הטעם;
 1) כשהיאילן עיקרו בתחום התחום ומקצת ענפיו יוצאים מחוץ לתחום?
 2) כשהיאילן עומד כולו בתחום התחום?

כו. האומר שביתתי תחת אילון פלוני, באיזה אופן קנה שם שביתה;

(1)CSIIS תחתיו שמוña אמות או יותר?

(2)CSIIS תחתיו פחות משמוña אמות?

כג. אם לא ציין מקום שביתתו תחת האילון, האם ההלכה כדעה ראשונה בשוו"ע או כדעת הרמב"ם;

(1) לגבי אם קנה שביתה תחת האילון?

(2) לגבי אם יש לו שביתה במקומו?

סעיף יב

כט. היו שני אנשים יחד, אחד מכיר מקום מסוימים והשני אינו מכיר, באיזה אופן יכולים שניים לכנסות שביתה במקום החווא?

סעיף יג

לו. הא דמחייב לכנסות שביתה באמירה בלבד מעמידה למי שבא בדרך, האם הוא דוקא כשהוא בידו פת או אף CSIIS בידו פת?

(2) מה טעם הקלו בענין זה דמחייב באמירה בלבד למי שבא בדרך יותר מלמי שהוא בביתו?

(3) מי שהוא בביתו ואמר: 'שביתתי במקומות פלוני', האם יש לו שביתה ביתו, ומה הטעם?

סיום תי סעיף א

לא. כשנתכוון לכנסות שביתה במקום מסוימים ויצא מעירו לлечת לשם, ואח"כ החזרו חבירו או שחזרו בעצמו ללון בביתו

ולлечת לאחר מכן, האם קנה שם שביתה, ומה הטעם;

(1) CSIIS שלא על מנת לערב רק לлечת למקום אחר בסוף ארבעת אלפיים אמה مكان?

(2) CSIIS על מנת לערב?

(3) ומה הדין כשנמלך למגורי לחזור לביתו?

(4) ומה הדין כשאיינו מכיר שום מקום מסוימים לכנסות שביתה באמצע הדרך?

(5) והאם בעין שהיה דוקא עני כדי לכנסות שביתה באופן הניל?

לב. 1) האם מועיל לעני שאין לו מזון שתי סעודות לכנסות שביתה במקום מסוימים כשהוא בביתו ואומר 'שביתתי במקומות פלוני'?

(2) האם מועיל לעשיר שהחזקיך בדרך לכנסות שביתה במקום מסוימים כשהוא בביתו ואומר 'שביתתי במקומות פלוני'?

(3) והאם יש נפק"מ בין עני לעשיר כשהוא בא בדרך?

סעיף יב

לג. הכוונה שביתה ברוחוק מקום;

(1) מה הדין אם עדין לא יצא לשדה רק ירד מן העליה לילך לאותו מקום וקדם שיצא מפתח החצר החזר חבירו?

(2) ומה הדין כשחזרו בעצמו לפני שיצא מפתח החצר?

(3) יצא מביתו והחזקיך בדרך, האם צריך לומר שביתתי במקום פלוני או סגי שגמר בלבבו?

(4) מי שבא בדרך, האם צריך לומר שביתתי במקום פלוני או סגי שגמר בלבבו?

לד. 1) מי שיצא ברגליו ועומד במקום שכונה שביתה, האם צריך לומר שביתתי במקום פלוני או סגי שגמר בלבבו?

(2) עשיר העומד בעירו ומחשיך על התהום, האם צריך שיכoonו לכנסות שביתה?

(3) ומה שנא מבא בדרך וישן שכונה שביתה ללא כוונה?

סעיף יג

לה. אנשי העיר שלחו אחד מהם להוביל עירובם למקום ידוע והחזקיך בדרך והחזקיך חבירו ולא הניח עירובם;

(1) האם הם קנו שביתה, ומה הטעם?

(2) והאם הוא קנה שביתה, ומה הטעם?

סיום תי

לו. שלח שליח לערב לו והניח העירוב רחוק ממנו יותר מאלפיים אמה וביתו קרוב לו בתחום אלפיים אמה;

(1) מה הטעם שאין עירובו עירוב?

(2) אלו נפק"מ יש בין הטיעמים?

(3) והאם נשאר לו שביתה ביתו?

(4) ומה שנא מבא בדרך דאמוינן בכח"ג לא יוזז מקומו?

לו. אם הניח השילוח עירובו בתוך אלפיים אמה ווגם ביתו בתוך אלפיים אמה;

(1) האם קנה שביתה במקומות עירובו?

(2) והאם נשאר לו שביתה ביתו?

סימן תיב

לח. שני עירובין שנעו בשבילו אחד לצפון ואחד לדרום, כמה יכול לכלת, באופןים דלהלן, ומה הטעם;

(1) כשהכל עירוב מונח בסוף אלפיים מביתו?

(2) כשהכל עירוב מונח בסוף אלף אמה מביתו?

(3) כשהעירוב אחד מונח אף אמה לצד מזרח ועירוב אחד חמש מאות אמה לצד מערב?

סימן תיג

לט. המערב לרבים;

(1) מה טעם צורך צריך שייה מזון שתי סעודות לכל אחד?

(2) ומה הדין אם אין בו מזון שתי סעודות לכל בני העיר רק למकצתן?

(3) והאם צריך להניח כל המזון בכלי אחד?

(4) האם צריך להודיע לכל מי שעירוב בעדו, ומה הטעם?

(5) האם צריך להודיע יום מעוד יום או גם בין המשמות טגי?

(6) באופן שהודיע לכל בני העיר ונתרצו כולם לסמוק על זה אבל לא היה שיעור מזון שתי סעודות לכלן, האם מקצתן יכולין לילך או אף אחד לא, ומה הנידון בזה?

מ. (1) כשהודיעו מעוד יום, ולא גמר לבבו לסמוק עליו מעוד יום אלא לאחר שתחשך, האם هو עירוב?

(2) כשהלא הודיעו מעוד יום, מה טעם איינו יכול לומר בלילה שהוברך הדבר שרצה לסמוק מעוד יום?

(3) כשהמעוד יום גמר לבבו שלא לסמוק על העירוב האם מועיל בשנתרצה משתחץ?

מא. (1) אורח שהגע בערב שבת קודם חשכה לבעל הבית שהניח עירוב שיווכלليلך לסוף ארבעת אלפיים אמה, האם יכול האורח להצטרכ ולילך עם בעל הבית?

(2) ומה הדין כשידע בעל הבית שהאורח עומד להגעה וזיכה גם בשבilio?

מב. (1) מי שהניח עירוב לכל שבתות השנה, ואמר איזה מהם שארצה אלך ואסמו עליו, האם צריך להחיליט על הליכתו מעוד יום או מועיל גם בשבת בוביקר?

(2) אמר לשלהי הריני מערב על איזה מהם שארצה, ולא בירר את מי רוצה עד שחשכה, האם הוא עירוב?

מג. שמע שהחכם עומד לבא והניח שני עירובים ואמר לאוותן צד שיבא החכם יקנה לי עירוב;

(1) מה הדין כשהחכם בא לרוח אחיד לפני המשמות, והוא לא ידע עד למחר?

(2) ומה הדין כשהחכם עוד לא הגיע בבין המשמות?

סימן תיד סעיף א

מד. אין מערביין עירובי תחומיין לאדם אלא לדעתו. האם הוא יכול לערב לדלהן שלא מדעתם, ומה הטעם;

(1) לבנו ובתו הקטנים?

(2) להניל' כשיינים סמכים על שלוונו?

(3) לעבדו ושפחתו הכנעניים?

(4) לבנו ובתו הגדולים?

(5) לעבדו ושפחתו העברים?

מה. אם האב לא הניח עירוב והניח אדם אחר בשבילו בינוי הקטנים ועבדו ושפחתו העברים, האם עירובו קיים, ומה הטעם;

(1) לגביו לבנו ובתו הקטנים?

(2) לגביו עבדו ושפחתו העברים?

מו. עירב לבנו ובתו הגדולים או לעבדו העברי או לאשתו;

(1) כשהלא מיהו ושםתו ושתקו, האם מהני עירוב?

(2) ומה הדין אם לא הודיע להם רק משחשיכה?

(3) ומה הדין אם עירב למשרת בזמןנו ולא הודיע לו רק משחשיכה?

(4) ואייזה תנאי בעין עד כדי שיחול העירוב בשבילים?

מז. עירב לבנו ובתו הגדולים או לעבדו העברי או לאשתו;

(1) מה הדין אם מיהו תיכף כשמיון?

(2) מה הדין אם שתקו ואחר כך מיהו?

(3) מה הדין אם שתקו בצהרים כשמיון ועוד קודם חשיכה מיהו?

(4) מה הדין אם מיהו בצהרים כשמיון ועוד קודם חשיכה חוזרו ונתרצו?

(5) ומה הדין אם עירבו עירוב אחר קודם חשיכה?

סעיף ב

מת. קטן באופנים דלהלו האם צריכים לערב עליו, ומה הטעם;

(1) פחות מבן שש?

(2) בן שש?

(3) בן שש ויום אחד?

(4) בן ארבע או חמש כשabeiyo בעירו?

מט. (1) מה טעם קטן יוצאה בעירוב אמו, הא אין מערבין אלא לדבר מצוה וקטן לא בר מצוה הוא?

(2) ומה נפק"ם בין הטעמים?

(3) אם לא עירבה אמו ועירב עליו אביו, האם יוצאה בעירובו?

(4) ומה הדין אם זיכה לו אביו בהדיין?

(5) ומה הדין כשאין לו אמא ר"ל?

סימן תטו סעיף א

. (1) כשמערב ברגליו, האם מערבין גם לדבר הרשות?

(2) כשמערב בפתח, האם מערבין גם לדבר הרשות?

(3) סעודת נישואין או אירוסין, האם מיקרי דבר מצוה?

(4) להקביל פני חבריו חכם או שאינו חכם, האם מיקרי דבר מצוה?

(5) לטיפיל ביו"ט או בשבת בפרדס, האם מיקרי דבר מצוה?

(6) אם עירב לדבר הרשות האם هو עירוב?

סעיף ב

נא. (1) האם מערבין עירובי חצירות לכתילה בין השימושות?

(2) האם מערבין עירובי תחומיין לכתילה בין השימושות, ומה הטעם?

(3) מה הדין בדיעבד אם עירב עירובי תחומיין בין השימושות, ומה הטעם?

(4) ומה הדין בדיעבד אם עירב בין השימושות דרבי יהודה?

סעיף ג

nb. (1) עירב לאחד מבוד יום ונاقل עירובו בין השימושות, ועירב לשני בין השימושות ונاقل עירובו משחシכה, האם קנו עירוב, ומה הטעם?

(2) והאם לענין עירובי תחומיין יש להחמיר בין השימושות דרבי יהודה או אפשר להקל כרבי יוסי?

סעיף ד

ג. המניח עירובי תחומיין;

(1) האם מביך, ומה מביך?

(2) איך אומר יוצנו כשהאם אינו רוצה לckett אינו צריך עירוב?

(3) והאם הברכה מעכבת?

(4) מהי נוסח האמירה כשמערב לעצמו וכשמערב לרבים?

(5) והאם האמירה מעכבת - כשביך וכשלא בירך?

סימן תטו סעיף א

נד.CSIISH שני ימים קודש, כדלהלו, האם יכול לערב שני עירובין שאחד יחול ליום הראשון והשני ליום השני, ומה הטעם;

(1) ביום טוב הסמוך לשבת, מלפנייה או מאחריה?

(2) בשני ימים טובים של גלויות?

(3) בשני ימים של ראש השנה?

סעיף ב

נה. עירב עירוב אחד לשני ימים, האם סגי שעומד עד שחシכה או צריך שגם בליל שני יהיה שם בין השימושות עד שחשיכה;

(1) ביום טוב הסמוך לשבת, מלפנייה או מאחריה?

(2) בשני ימים טובים של גלויות?

- 3) שני ימים של ראש השנה?
- נו. 1) כיצד הוא עושה Shiya לו הפת גם בין שימושות דليل שני, ביו"ט ושבת?
- 2) נאכל הפת בראשון, האם קנה העירוב לראשון או לשני?
- 3) לא עירוב בראשון לא בפת ולא ברגליו, האם יכול לערב בשני בפת או ברגליו, ומה הטעם?
- נ. עירוב ברגליו בראשון ;
- 1) האם מועיל לשני הימים או שצורך לערב ברגליו גם בשני?
- 2) איך מערב ברגליו ליום השני כשהוא עדין יום ראשון?
- 3) כשהעירוב ראשון לרוח אחת האם יכול לערב ליום השני לרוח אחרת?
- נח. 1) האם יכול לערב ליום השני בפת שלא עירוב ביום הראשון?
- 2) ומה הדין בדייעבד ביום טוב הסמוך לשבת, מ לפניה או מאחריה?
- 3) ומה הדין בדייעבד בשני ימים טובים של גלוויות?
- נט. 1) עירוב בראשון במאכל, האם יכול לערב בשני ברגליו?
- 2) אם רצה לערב בשני בפת, האם צריך Shiya באותו מקום עצמו, ומה הטעם?
- 3) והאם יכול לומר שהעירוב למחר?
- 4) בדייעבד אם אמר האם נ לבטל העירוב?

סעיף ג-ה

- ס. 1) מה טעם צריך שלא יהיה שני העירובין רחוקים זו מזו יותר מאשר מלאפיים אמה?
- 2) ביום הכיפורים האם נהוג בו עירובי תחומיין ועירובי חיציות?
- 3) ביום טוב האם נהוג בו עירובי תחומיין ועירובי חיציות, ומה הטעם?
- 4) כשהעירוב עירובי חיציות לשבת האם יכול בה גם ביום טוב, ומה הטעם?

שאלות הנוגעות למעשה בחומר הנלמד בחודשים שבט ואדר תש"פ

או"ח הלכות עירובין סי'טו – תטז

מיוסדות על טור וב"י, שו"ע ט"ז ומג"א, משנ"ב שעה"צ ובייה"ל

א. באופן שצורך ללכת לחולים שלצורך כך צריך עירוב.

1. אם הבית שלו רחוק יותר מרבעת אלף מטרים שצורך להגיע, האם יש לו עצה להניח עירוב.
2. ואם יניח את העירוב מחוץ לעיר האם יכול ללכת לבית חולים ולהזoor.
3. האם יכול לשחות בכניסת השבת בביתו או שצורך בשעת כניסה השבת להיות בסוף העיר.
4. האם יש הבדל אם ילך לשם בלילה או בבוקר.

[ת"ח סעיף א', שו"ע, רמ"א, מ"ב סק"ג, וסקי"א, שעה"צ סקי"א, ביה"ל ד"ה רחוק. חז"א סימן פ' ד"ה מ"ב].

ב. הניח עירוב כדי להגיע לבית חולים.

1. מרחק מסוים אחרי הבית חולים נגמר שיעור אלףים, באיזה אופן יכול ללכת לשחות בהמשך השבת אצל קרוב שגר בחלק השני של העיר.
2. ועד היכן ודאי מותר, והיכן אסור.
3. אם המרחק בין עירו לעיר שהבית חולים בה הוא קצר פחות אלפיים, האם יועיל לו להניח את העירוב בעיר השנייה.
[ס"א].

ג. היה בכניסת השבת בבית חולים.

1. הניח עירוב תחומין כדי שיוכל לחזור לעירו, מקום ההנחה עד העיר יש פחות אלפיים אמה, אבל עד דירותו יש יותר אלפיים, האם יכול לחזור לדירה שלו, או רק לעיר.
2. ואם היה בביתו בכניסת השבת אבל הניח עירוב במרחק יותר מאשר אלפיים מדירותו, אבל פחות אלפיים מסוף העיר, האם יכול בליל שבת כשבදין בעיר, ללכת לבית הכנסת שנמצא בעיר בכיוון ההפוך מהמקום שמתכוון לצאת.
3. ואם רצה להדר ובסדרת שבת הלך לקצה העיר ממקום שכבר תוך אלףים לעירוב, האם יכול לחזור לבית שלו מיד אחרי כניסה שבת.
[ס"א, מ"ב סק"ז סק"י - י"א, שעה"צ סק"ה].

ד. בין עירו לעיר שאליו צריך להגיע יש כמעט אלפיים.

1. האם יכול להניח את העירוב בכל מקום שהוא בעיר השנייה.
2. והאם יש הבדל בין אם יניחנו בין הערים לבין אם יניחנו בעיר השנייה.
[כג"ל].

ה. האם יכול להניח את העירוב:

1. בתוך ארון נעול.
2. ע"ג גדר גבוהה שנitin להגיע אליו ורק באמצעות סולם שאמורין להביאו מצד השני של הכביש.
3. הניח את העירוב אצל יהודי בישוב שניי אבל בעל הדירה לא נותן להכנס לאכול את העירוב אצלו אלא יוצא לו את זה לרחוב.

4. האם יש הבדל בזה אם כל היישוב מגודר כראוי או לא.
 5. הניה את העירוב בתחום מפעל סגור שרק לשומר הגוי יש מפתח וגם הוא מגיע רק בשבת בברור.
- [סימן ת"ט ס"א, ס"ב, וס"ד].

- ג. החלטת בליל שבת שורוצה לכלת מקום שאפשר להגיע אליו רק ע"י עירוב
 1. האם יועיל שעכשו אומרים לו שיש עירוב לשם.
 2. האם יש הבדל באיזה צורה עשה המניה את עירוב.
 3. והאם יש הבדל אם הוא עצמו לפחות ידע שקיים זה עירוב או שלא ידע כלל.
 4. והאם יש הבדל אם היה לו צד לכלת או שככל לא עלה בדעתו והתהדר מצב או רצון לכלת.
 5. קשה לו להגיע למקום הנחאת העירוב האם יכול לשלחו ע"י חברה שליחיות, והאם יש הבדל מי השЛИח.
 6. האם צריכים לידע היכן בדיקות העירוב מונח.
 7. נמצא במקום שמתברר שהרבה מהנופשים ירצו לכלת מרחק שחוץ לתחים, האם יכול להניה ולזכות עבור כולם ובשבת להודיעך לכל הנופשים.
 8. האם אדם אחר צריך לזכות ממנו לכלום.
 9. איזה כמות של מאכלים צריך לצורךך.
 10. והאם יכול לחת רשות לבני המקום שמניח אצלם את העירוב שיأكلו אותו אחרי כניסה הכנסת השבת.
- [סימן ת"ט ס"ח, וסימן תי"ג, וסימן תי"ד].

- ג. בר"ה חסר בעלי תקיעה לזקנים וחולמים.
 1. מבקשים ממנו ביום הראשון לכלת לכיוון אחד וביום השני לכלת לכיוון השני, לצורך אחד מהם צריך עירוב תחומיין האם זה מגביל אותו להליכה לצד שני.
 2. רוצה ביום השני של ר"ה להתפלל בעיר אחרת שצריך עירוב להגיע אליו, מה יעשה לצורךך.
 3. והאם זה מגביל אותו במידה מסוימת למרחק הליכה ביום הראשון.
 4. בשבת אסור להיות בבית וביו"ט של שבועות שהוא למחמת רוצה להיות בישיבה שהדרך להגיע אליו הוא רק ע"י עירוב, האם יכול והאם יגביל אותו בהליכה בשבת לבית הכנסת וכדו'.